SPRAWOZDANIE

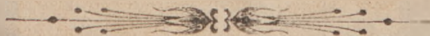
DYREKCYI

C. K. Wyższego Gimnazyum w Kołomyi

ZA ROK SZKOLNY

1883.

Treść:

KOŁOMYJA, 1883.
Nakładem funduszu szkolnego.
Z drukarni Michała Biłousa

Difficultates,

quas parat prooemium carminis quinti Odysseae collatum cum iis, quae initio carminis primi narrantur et inde coniecta tractantur.

Ex quo Fr. Aug. Wolfius ille asseveravit nunquam vixisse Homerum, qui utrumque carmen epicum cecinisset atque litteris mandasset, cum nec arcana litterarum illis temporibus nota fuissent, sed utrumque egregium carmen et Iliada et Odysseam decursu temporis compositum esse ex minoribus carminibus, quae passim in variis regionibus a rhapsodis facta, decantata, memoria solum custodita et posteris tradita essent, donec pars quaedam eorum carminum a Pisistrato in ordinem redacta duo praeclara poëmata, quae Ilias et Odyssea inscribuntur, efficerent, acerrimum certamen inter doctissimos viros ortum est, cum alii veterem illam et inveteratam tot saeculis quasi sancitam opinionem Homerum et vixisse et utrumque carmen composuisse defenderent, alii vero Wolfium sequerentur eiusque sententiam argumentis undique petitis firmarent.

Recentioribus temporibus doctissimi viri firmissimis argumentis ac rationibus demonstrarunt in utroque carmine Homerico inveniri locos, qui difficultatem ex quadam parte parent; ex quo ab iisdem viris variae eaeque diversae coniecturae factae sunt.

Nos disputaturi sumus de difficultatibus, quas in prooemio carminis quinti Odysseae collato cum iis, quae initio primi carminis narrantur, existere, doctissimi

viri statuunt et quae sint inde coniecta idque ut assequamur, narrationem quinque carminum priorum ut sequamur, necessarium esse putamus. Quae cum ita sint, incipiamus a carmine primo et ad ea, quae in eo et in iis, quae sequuntur carminibus, narrantur, advertamus animum.

Narrantur autem in Odyssea haec quae sequuntur:

Invocata Musa canit vates initio primi carminis Odysseae multa, quae utrum et quomodo secum cohaereant et aptum prooemium operi praefigantur, infra argumentis et rationibus docere conabimur. Troia diruta errat et vagatur Odysseus per varias regiones, socii eius perierunt inconsiderantia sua, cum boves soli consecratas comedissent. Alii duces et heroes Danaorum in patriam redierunt; Odysseus tantum in insula Ogygia per vim retinetur a Nympha, cui nomen Calypso, quae ex eo postulat atque flagitat, ut se in matrimonium accipiat. At venit tandem tempus, quo, ut Odysseus domum revertatur, a diis est sancitum. Omnes dii commiserantur fortunam Odysei, excepto Neptuno, qui eum inexpiabili odio persequitur. Sed Neptunus contulit se in Aethiopiam ibique epulis conviviisque delectatur; Iuppiter vero convocat concilium deorum, repetit memoria Aegisthum dicitque iniustam esse querelam, quod dii hominibus calamitates inferant, cum ipsi homines sua insipientia in miseriis versentur, idemque valere de Aegistho, qui occiderit Agamemnonem, quamvis eum ipse monuerit, ne tale facinus committat, neve uxorem eius in matrimonium ducat, cum Orestes mortem patris persecuturus sit.

Hac occasione utitur Minerva, ut quid proferat in commodum Odyssei, quem in patrocinium suum susceperit, subsequitur sermone Iovem dicitque rem ipsam loqui eadem ratione, atque iuste Aegisthus poenas dederit, inique in insula Ogygia a Calypsone retineri Odysseum, qui semper victimis et largitionibusque [illegible]

lentiam deorum consectari studuerit. Iuppiter intellegit his verbis se esse quodammodo perstrictum, purgat se filiae dicens: vera esse quae sint ab ea prolata, cum Odysseus semper sacra diis rite perfecerit; neque se esse invitum, ut Odysseus in patriam revertatur, tamen adversari ei rei vehementissime Neptunum, qui Odysseo ob Cyclopem oculo privatum irascatur et impediat, quo minus is domum redeat. Cum vero absit Neptunus, facile fieri posse, ut omnium deorum consensu reditus Odyssei constituatur. Neptunum ad sententiam deorum accedere oportere, cum haud facile sit futurum, ut is a sententia omnium deorum sit alienus et cum iis simultates exerceat.

His ita dictis cum Minerva animadverterit Iovem Odysseo summam benevolentiam significare, postulat, fiat auctoritas deorum, ut Mercurius in insulam Ogygiam se conferat et Calypsoni nuntiet: in optatis esse diis, ut Odysseus in patriam revertatur; se ipsam vero profitetur in Ithacam profecturam et Telemachum commonituram, ne ferat diutius lascivias procorum et ut Pylum et Spartam iter suscipiat, si quid forte certi ibidem de patre suo audierit; quae quum dixerit, statim in Ithacam se confert, adit Mentae Taphiorum regis specie induta Telemachum, excitat eum variis sermonibus ad spem patris reducis propediem videndi hortaturque ad concionem Ithacensium agendam, in qua procorum iniurias palam accuset et ut ipse statim de patre sciscitatum ad Nestorem ac Menelaum recens ab erroribus regressos proficiscatur. Haec omnia fiunt — Telemachus convocat publicum consilium Ithacensium, obiurgat procos, proficiscitur cum Minerva, quae Mentoris speciem induit et ei instructam navem dat, Pylum deinde cum Pisistrato Spartam, ubi cum patrem in insula Ogygia a Calypsone retineri audierit, reditum parat domum, cum repente narratio interrumpitur et in Ithacam transfertur, ubi sola Euryclea scivit Telemachum iter suscepisse. Cum vero proci compererint Telemachum maritimum iter ingressum esse, parant ei insidias, conscendunt navem et

proficiscuntur e portu. Cupidi sumus scire, cum narrationem hucusque prolatam secuti simus, qualem exitum expeditio procorum habitura sit speramusque in quinto carmine hanc rem planam perspicuamque fore. At spes nos fefelit, cum initio V-ti carminis longe aliae res memorentur. Incidimus in alterum concilium deorum, videmus Minervam adesse et ad audiendi cognoscendique studium ferimur, quibus de rebus dii et praecipue Minerva aucturi sint. Si narrationem superiorum quatuor carminum memoria tenemus, coniicere debemus, quae res in concilio proferantur speramusque, rem, de qua in hoc altero concilio sint acturi dii, ad Odysseum pertinere debere. In primo concilio deorum duae propositiones Minervae sunt sancitae: ut Mercurius ad Calypsonem se conferat eique voluntatem deorum de Odyssei reditu nuntiet et ut ipsa in Ithacam proficiscatur. Minerva fuit iam in Ithaca, fuit Pyli; in somno apparuit Telemacho Spartae monens eum, ut domum redire properet et reversa est in Olympum. Si haec omnia complectimur et deos in concilium convenisse videmus, merito atque optimo iure exspectamus Minervam ex itinere in Olympum reversam esse narraturam, quid fecerit, quod ad commodum Odyssei referatur simulque deam ex Iove interrogaturam: sitne missus ad Calypsonem Mercurius, ut in primo concilio decretum est? At haec omnia silentio praetermittuntur. Minerva graviter conqueritur de Ithacensibus, quod regis sui sint obliti. Quid vero potest ab Ithacensibus fieri, quod pertineat ad commodum Odyssei eiusque miseriam levet, cum is in insula Ogygia a Calypsone per vim retineatur et Ithacenses de ea re nihil sciant? Ithacenses cunctabundos in reducendo Odysseo esse, vehementissime vituperatur; quare autem Mercurius in insulam Ogygiam nondum iverit, hoc ne verbo quidem commemoratur. At fortasse Minerva Iovis potentiam respiciens extimuit, ne pater monitis laesus et filiam minitabundus repellat et Odyssei rem omittat; contra quod respondemus unumquemque, qui saepius carmina Homerica evolverit, scire

deos Homeri in talibus rebus libere atque aperte sententias suas promere solitos esse, etiamsi Iovis iram moveant. Neque vero postulamus, ut Minerva Iovem vehementer incuset. Si dea eandem rationem dicendi in altero atque in primo concilio servaverit, non est, quare difficultates moveamus. At haec omnia frustra desiderantur. Quare igitur Iupiter missum fecit id, quod est in primo concilio sancitum?

At fortasse Iupiter secutus auctoritatem fratris Neptuni, ut nonnulli putant, in reducendo Odysseo est moratus; quibus respondemus nonnihil hoc valere, attamen, neminem esse, contendimus, quin neget Iovem auctoritatem fratris magis secutum fuisse, si eo absente Odysseum in patriam reducendum curasset, cum Neptunus victimis Aethiopum delectaretur. Postea vero Neptunum magis esse laesum, cum ex Aethiopia revertens Odysseum remeantem domum conspexerit, quis non intellegit? Quod si revera haec ratio concinatorem operis in componenda Odyssea moverit, debuit id paucis commemorare et certe commemorasset, si eam rationem sequi voluisset. In incerto pono, utrum hoc vates in superioribus, an initio quinti carminis commemorare debuerit? Sententiae initio quinti carminis prolatae sunt eiusmodi, ut facile talem commemorationem apto loco positam patiantur. Vates potuit commemorare Minervam, cum ex itineribus in Olympum rediisset, Iovem in reducendo Odysseo morantem in concilio deorum compellare vel potius ex eo postulare ac flagitare, ne omitteret perficere, quod in primo concilio decretum esset.

Quodsi vates ea, ut paulo antea diximus, ratione compositum prooemium quinto carmini adiunxisset, propemodum saltem cohaerentiam et nexum sententiarum servatum et nobis aliqua ex parte satisfactum esse diceremus. Hic vero ordo in narratione servatus minime respicit eas, quae antecedunt in superioribus quatuor carminibus narrationes. Vituperantur Ithacenses, quod sint regis obliti. At vero infandum! Ithacenses etiam in maiora dedecora incurrunt eoque acrius vehementuisque

reprehenduntur. Proci struunt insidias Telemacho reversuro, quod Ithacenses aequo animo fieri patiuntur, et nos non negamus, quin, hi tres versus 18—20 unici sint, qui narrationem carminis Vti. referant ad ea, quae in superioribus quatuor carminibus proferuntur. Hisce versiculis positis id agit is, qui Odysseam in ordinem redigebat, ut narratio perpetuo fluat, quamquam commemoratio, quod proci Telemacho insidiantur, minoris est momenti, quam ut eadem narratio in quatuor primis carminibus prolata, cum sequentibus carminibus et praeprimis cum narratione carminis Vti arcte jungatur cohaerentiaque efficiatur, ad quod compositor animum advertere debuit.

Ex iis, de quibus supra disputabamus, fit planum Minervam in concilio deorum res non necessarias ad evolvendam narrationem protulisse, omisisse vero commemorare ea, quibus narrationes carminis quarti et quinti jungerentur, cum non cognitum teneamus, quibus causis motus Iupiter Mercurium ad Calypsonem mittere neglexerit. Vates rem minime explanavit, cum Minerva eandem ne verbo quidem tetigerit. Oblitusne sit Iupiter eius rei, mutaveritne propositum, quis tandem divinari potest? Fortasse Iupiter ipse eam rem illustrabit, cum a versu 21 Minervae responsurus orationem incipiat. At iterum falso speravimus. Iupiter nihil de his rebus explicat, sed stupet potius admiratione, quod Minerva talia profert, cum ipsa consilium ceperit, ut Odysseus domum reversus a procis poenas repetat.

Ex iis, quae Iupiter dicit, non dubium est, quin ignotum sit regi deorum iter, quod Minerva ipsa ex Olympo in Ithacam et deinde praesidii causa Telemachum comitata Pylum susceperit; concilium vero primum et decreta in eodem facta maximo silentio premuntur. Iupiter eam rationem sequitur in oratione sua, ac is in hoc concilio primum Odyssei mentio facta sit.

Iupiter respondet ad querimoniam Athenae paucis etenim sex versibus et ita, ut non sit planum utrum verbis:

ut, cum sit Odysseus in tali discrimine, Iupiter magis misericordia moveatur ideo, quod etiam filio Odyssei Telemacho vel maximum periculum a procis insidias ei struentibus immineat, qua ratione apta cohaerentia utriusque sententiae non negatur, probatur tamen minime utramque ita quamvis per se apte iunctam sententiam ad antecedentem narrationem spectare eamque omni ex parte respicere atque postulare.

Versus 21 et 22 ex Odysseae carmine primo, 63 et 64 hic transpositi. Concedimus tales repetitiones vel saepissime apud Homerum in allocutionibus et responsis inveniri, quare de iis nihil agemus; aliud vero iudicium est nostrum, si proximos duos versiculos 23 et 24 ex Odysseae libro XXIV 479 et 480 assumptos cognoverimus, ubi sententia, quam hi versiculi exprimunt suo loco posita esse videtur, cum Minerva sollicita sit, quomodo Odysseus necatis procis concordiam cum Ithacensibus constituat et in ea re ex Iove quaerat, sitne futurum, ut quae sunt adversae factiones armis certent, an foedus componant? Cui Iupiter, ut filiae animum sedet, benevolentia et hoc loco aptissime respondit, non esse, quare desperet atque de Odysseo, quamvis procos necaverit, timeat, cum ea ipsa consilium ceperit, ut Odysseus revertatur et a procis poenas repetat, qua in cohaerentia et versus et sententiam aptissime positos. quis est, quin ignoret; quod idem de nostro loco haud quisquam affirmaverit. praesertim cum monuerimus supra, quam in partem sententiae in hisce versiculis expressae et cum antecedenti oratione collatae accipiantur. — Nostro loco versus inepte sunt positi. Iupiter magis miseriis pressum Odysseum iuvasset et Minerva magis esset contenta, si Iupiter in oratione sua dixisset paratum se esse efficere, ut Odysseus in patriam revertatur

Ex iis, quae supra exponebamus, fit planum, prooemium V-ti carminis Odysseae a versu primo usque ad versum 27-um compositum esse ex versibus, qui ex aliis locis Odysseae, ubi sunt suo loco et aptam efficiunt sententiam idque factum esse eo consilio, ut pro-

oemii narratio ad antecedentem orationem, quae quatuor primis carminibus Odysseae continetur, spectet et referatur eoque sententiae et narrationes arcta iunctura constrictae et colligatae esse videantur. Scimus equidem, neque est nobis incognitum, saepe apud Homerum versus iterari ita, ut versus duobus vel pluribus locis verbum e verbo legantur, qua in re explicanda vel maximam laudem meruisse videtur doctissimus Godofredus Hermannus in libello, quod inscribitur: „de iteratis apud Homerum“, quo in libello doctissimus vir invictis argumentis probavit iterationes apud Homerum nonunquam et iuveniri et postulari et necessarias esse, quam legem compositores utriusque carminis Homerici latius evolverunt atque huic usui innixi versus ad arbitrium iterabantur. In opusculo, quod modo commemoravimus, Hermanus firmissimis argumentis ac rationibus docet, tria esse genera iterationum versuum apud Homerum. Itaque iterantur iidem versus in comparationibus, et in legationibus, ubi legatus Homerico modo loquendi rem, quae sibi nuntianda est mandata iisdem verbis, quibus percepit, ei, ad quem missus est, mutatis mutandis, nuntiat, quod genus iterationis saepius in utroque carmine Homerico invenitur.

Alterum genus iterationis est eius modi, ut, si vere rem consideraverimus, iteratio nulla habeat locum, cum inveniatur ea hisce Homericis locis, ubi duo vel plura carmina Homerica a quodam auctore in unum sunt iuncta et conglutinata et cum iidem versus in utroque vel unoquoque carmine canerentur, non est, quare miremur, quod hi iidem versus pristino loco relicti duobus locis iterum leguntur in carmine ex pluribus carminibus composito. Tertium genus iterationis illud est, quod compositores Iliadis et Odysseae ipsi dedita opera in utrumque carmen inseruerunt nonnullis locis, ubi narratio minus apte procedere neque cohaerere videbatur, idque fecerunt eo consilio, ut claudicanti atque interruptae cohaerentiae sententiarum succurrerent; ad quod genus iterationis et nostri versiculi, qui in prooemio V-ti

carminis 1—27 leguntur, sunt referendi, ex quo sequitur hos versiculos esse spurios et ideo e textu eliminandos, quo facto alterum concilium deorum interpolatum esse, statuimus, quod et internis et externis rationibus firmare planumque facere conabamur ita, ut secuti simus et iudicia multorum doctissimorum virorum, qui in ea re omnes consentiunt neque 1tem movent et si quid potuerimus, nonnihil ex nostro iudicio probabamus.

His ita disputatis planum est 28 priores versiculos quinti carminis Odysseae suppositos atque ex aliis carminibus esse translatos, quos, si amoverimus, lacunam habemus, quam nisi expleverimus, narratio quinti carminis, si a versu 29 incipiatur, nulla ratione cum re quarti carminis cohaeret neque ad eam refertur, quam difficultatem, ut amoveamus, ad duas res animum advertere debemus. Initio disputationis nostrae diximus existere viros eosque doctissimos, qui utrumque carmen Homericum et ab uno vate compositum et in utroque certam rationem consiliumque esse expressum, ad quae omnia episodia sint referenda et quibus utrumque carmen quasi contineatur, affirment atque defendant, cum alii sententiam contrariam veram esse contendant. Verum est equidem unitarios quoque concedere, initium quinti carminis esse interpolatum; attamen difficultati mederi posse contendunt, ita, ut in locum alterius concilii alios versus ponant, qui narrationem quarti et quinti carminis arcte coniungant. Nitschius sociique eius totum carmen putant penetrare atque continere unam sententiam primariam, ad quam omnes aliae sententiae, descriptiones, episodia sint referenda. Nitschius dividit Odysseam in quatuor partes. Prima pars a carmine I. usque ad finem carminis IV-ti agit de Odysseo absente.

Carmen alterum a V.—XIII. v. 123. de Odysseo domum reverso. — Carmen III. de Odysseo reverso et poenas de procis sumere parante. XIII 125 — XVII. 182. Carmen IV. de Odysseo procos ulciscente et animum populi propter trucidationem procorum offensum

placante. Haec sententia Nitschii, a qua Faesius, quoad carmen Nitschii III. et IV. paullum discedit, ceterum eisdem assentitur. Nos vero contendimus primum maius carmen Nitschii aptius carmen de Telemacho iter suscipiente et peregrinante nominari, cum in quatuor primis carminibus res a Telemacho in Ithaca, Pyli et Spartae gestae proferantur et cum sit Telemachu filius Odyssei per se sequi videtur, ut Odyssei absentis nonnunquam fiat mentio, praesertim cum de procorum lasciviis et iniuriis domo Odyssei illatis latius et vivide narretur, quae omnia haud alia esse putaverim, ut iam ideo, quod mentio, fiat Odyssei, totum carmen ab eo nomen ducat, quamvis omnes actiones ad Telemachum sint referendae et ab eo perficiantur, quare et narratio huius maioris carminis Nitschii, si quatuor priveorum carminum Odysseae nulla ratione ad ea, quae in V. carmine narrantur referri neque cum iis iungi neque eadem postulare videntur, quod idem valet de narratione a V. carmine incipiente, quae per se stare potest neque ad eam, quae antecedit narrationem quodam modo refertur, neque eam postulat, ut apte, plane progrediatur atque per se cohaerentiam sententiarum servet.

Si Odysseam a V. carmine legere incipiamus, narratio longius progredietur, donec refertur ad ea, quae in quatuor primis carminibus narrantur, quamvis parva mutatione versuum efficiatur, ut narratio usque ad finem Odysseae nulla ex parte quatuor prima carmina postulet per se stet et totum perfectumque opus praebeat. Si licet comparationibus aliunde desumptis uti, refertur narratio a V. carmine instituta ad quatuor prima carmina ita, ut absentia Teucri in fabula Sophoclis, quae inscribitur „Aiax“ ad actionem fabulae. Ut enim absentia Teucri non est necessaria, ut actio fabulae progrediatur et in nodum nectetur, ita quoque itinera et profectiones Telemachi cum Minerva narrationem de Odysseo reversuro, revertente et reverso neque iuvant neque eam postulare neque retardare videntur. Sophocles potuit in sua fabula varias regiones, in quibus Teucer erat, describere,

ut, cum sit Odysseus in tali discrimine, Iuppiter magis misericordia moveatur ideo, quod etiam filio Odyssei Telemacho vel maximum periculum a procis insidias ei struentibus immineat, qua ratione apta cohaerentia utriusque sententiae non negatur, probatur tamen minime utramque ita quamvis per se apte iunctam sententiam ad antecendentem narrationem spectare eamque omni ex parte respicere atque postulare.

Versus 21 et 22 ex Odysseae carmine primo 63 et 64 hic transpositi. Concedimus tales repetitiones vel saepissime apud Homerum in allocutionibus et responsis inveniri, quare de iis nihil agemus; aliud vero iudicium est nostrum, si proximos duos versiculos 23 et 24 ex Odysseae libro XXIV. 479. et 480. assumptos cognoverimus, ubi sententia, quam hi versiculi exprimunt, suo loco posita esse videtur, cum Minerva sollicita sit, quomodo Odysseus necatis procis Ithacenses sibi reconciliet et in ea re ex Iove quaerat, sitne futurum, ut quae sunt adversae factiones armis certent, an foedus componant? Cui Iuppiter, ut filiae animum sedet, benevolentia et hoc loco aptissime respondet, non esse, quare desperet atque Odysseo, quamvis procos necaverit, timeat, cum ea ipsa consilium ceperit, ut Odysseus revertatur et a procis poenas repetat, qua in cohaerentia et versus et sententiam aptissime positos, quis est, quin ignoret; quod idem de nostro loco haud quisquam affirmaverit, praesertim cum monuerimus supra, quam in partem sententiae in hisce versiculis expressae et cum antecedenti oratione collatae accipiantur. — Nostro loco versus inepte sunt positi. Iuppiter magis miseriis pressum Odysseum iuvasset et Minerva magis esset contenta, si Iuppiter in oratione sua dixisset paratum se esse efficere, ut Odysseus in patriam reverteretur.

Ex iis, quae supra exponebamus, fit planum, prooemium V-ti carminis Odysseae a versu primo usque ad versum 27-um compositum esse ex versibus sumptis ex aliis locis Odysseae, ubi sunt suo loco et aptam efficiunt sententiam idque factum esse eo consilio, ut pro-

oemii narratio ad antecedentem orationem, quae quatuor primis carminibus Odysseae continetur, spectet et referatur eoque sententiae et narrationes arcta iunctura constrictae et colligatae esse videantur. Scimus equidem, neque est nobis incognitum, saepe apud Homerum versus iterari ita, ut iidem versus duobus vel pluribus locis verbum e verbo legantur, qua in re explicanda vel maximam laudem meruisse videtur doctissimus Godofredus Hermannus in libello, qui inscribitur: „de iteratis apud Homerum", quo in libello doctissimus vir invictis argumentis probavit iterationes apud Homerum nonunquam et iuveniri et postulari et necessarias esse, quam legem compositores utriusque carminis Homerici latius evolverunt, huic usui innixi sunt et versus ad arbitrium iterabautur. In opusculo, quod modo commemoravimus, Hermannus firmissimis argumentis ac rationibus docet, tria esse genera iterationum versuum apud Homerum. Itaque iterantur iidem versus in comparationibus, et in legationibus, ubi legatus Homerico modo loquendi rem, quae sibi nuntianda est mandata iisdem verbis, quibus percepit, ei, ad quem missus est, mutatis mutandis, nuntiat, quod genus iterationis saepius in utroque carmine Homerico invenitur.

Alterum genus iterationis est eius modi, ut, si vere rem consideraverimus, iteratio nulla habeat locum, cum inveniatur ea hisce Homericis locis, ubi duo vel plura carmina Homerica a quodam auctore in unum sunt iuncta et conglutinata. Cum igitur iidem versus in utroque vel unoquoque carmine positi fuerint, non est, quare miremur, quod hi iidem versus pristino loco relicti duobus locis iterum leguntur in carmine ex pluribus carminibus composito. Tertium genus iterationis illud est, quod compositores Iliadis et Odysseae ipsi dedita opera in utrumque carmen inseruerunt nonnullis locis, ubi narratio minus apte procedere neque cohaerere videbatur, idque fecerunt eo consilio, ut claudicanti atque interruptae cohaerentiae sententiarum succurrerent; ad quod genus iterationis et nostri versiculi, qui in prooemio V-ti

carminis 1—28 leguntur, sunt referendi, ex quo sequitur hos versiculos esse spurios et ideo e textu eliminandos, quo facto alterum concilium deorum interpolatum esse, statuimus, quod et internis et externis rationibus firmare planumque facere conabamur ita, ut secuti simus et iudicia multorum doctissimorum virorum, qui in ea re omnes consentiunt neque litem movent, et si quid potuerimus, nonnihil ex nostro iudicio probaverimus.

His ita disputatis planum est 28 priores versiculos quinti carminis Odysseae suppositos atque ex aliis carminibus esse translatos, quos, si amoverimus, lacunam habemus, quam nisi expleverimus, narratio quinti carminis, si a versu 29 incipiatur, nulla ratione cum re quarti carminis cohaeret neque ad eam refertur, quam difficultatem, ut amoveamus, ad duas res animum advertere debemus. Certe notum est nobis et omnibus existere viros eosque doctissimos, qui utrumque carmen Homericum et ab uno vate compositum et in utroque certam rationem consiliumque esse expressa, ad quae omnia episodia sint referenda et quibus utrumque carmen quasi contineatur, affirment atque defendant. cum alii sententiam contrariam veram esse contendant. Verum est equidem eos quoque, qui unitatem carminis defendant concedere, initium quinti carminis esse interpolatum; attatamen difficultati mederi posse contendunt, ita, ut in locum alterius concilii alios versus ponant, qui narrationem quarti et quinti carminis arcte coniungant. Nitschius sociique eius per totum carmen Odysseae putant penetrare unam sententiam ad quam omnes aliae sententiae, descriptiones, episodia sint referenda. Nitschius dividit Odysseam in quatuor partes. Prima pars a carmine I. usque ad finem carminis IV-ti agit de Odysseo absente.

Carmen alterum a V.—XIII. v. 123. de Odysseo domum reverso. — Carmen III. de Odysseo reverso et poenas de procis sumere parante. XIII. 125. — XVII. 182. Carmen IV. de Odysseo procos ulciscente et animum populi propter trucidationem procorum offensum

placante. Haec sententia Nitschii, a qua Faesius, quoad carmen Nitschii III. et IV. paullum discedit, ceterum eidem assentitur. Nos vero contendimus primum maius carmen Nitschii aptius carmen de Telemacho iter suscipiente et peregrinante nominari, cum in quatuor primis carminibus res a Telemacho in Ithaca, Pyli et Spartae gestae proferantur et cum sit Telemachu filius Odyssei per se sequi videtur, ut Odyssei absentis nonnunquam fiat mentio, praesertim cum de procorum lasciviis et iniuriis domo Odyssei illatis latius et vivide narretur, quae omnia haud talia esse putaverim, ut iam ideo, quod mentio, fiat Odyssei, totum carmen ab eo nomen ducat, quamvis omnes actiones ad Telemachum sint referendae et ab eo perficiantur, quare et narratio huius maioris carminis Nitschii sive quatuor priorum carminum Odysseae nulla ratione ad ea, quae in V. carmine narrantur, referri neque cum iis iungi neque eadem postulare videtur, quod idem valet de narratione a V. carmine incipiente, quae per se stare potest neque ad eam, quae antecedit narrationem quodam modo refertur, neque eam postulat, ut apte, plane progrediatur atque per se cohaerentiam sententiarum servet.

Si Odysseam a V. carmine legere incipiamus, narratio longius progredietur, donec refertur, ad ea, quae in quatuor primis carminibus narrantur. quamvis parva mutatione versuum efficiatur, ut narratio usque ad finem Odysseae nulla ex parte quatuor prima carmina postulet, per se stet et totum perfectumque opus praebeat. Si licet comparationibus aliunde desumptis uti, refertur narratio a V. carmine instituta ad quatuor prima carmina ita ut absentia Teucri in fabula Sophoclis, quae inscribitur „Aiax“ ad actionem fabulae. Ut enim absentia Teucri non est necessaria, ut actio fabulae progrediatur et nodus nectatur, ita quoque itinera et profectiones Telemachi cum Minerva narrationem de Odysseo reversuro, revertente et reverso neque iuvant neque eam postulare neque retardare videntur. Sophocles potuit quoque in fabula varias regiones, in quibus Teucer erat, describere,

et quo consilio profectus sit aliaque narrare, sed cum ea omnia ad fabulae consilium nullo modo referantur, paucis tantum expedit rem Teucrum abiisse, quod idem valet de quatuor primis carminibus Odysseae, si ea ad sequentem narrationem referimus. Quin etiam ne necessarium quidem est plane dicere in V. carmine Odysseum esse absentem, cum omnes sciamus fieri non posse, quin quis revertat, nisi prius iter susceperit et eo modo domo sit absens. Quod si qui dicant, nos minus facere recte, si naturam carminum Homericorum et fabularum Sophoclis eadem ratione metiamur, iis ita responsum esse volumus, ut sciant nos minime naturam internamque rationem compositionis in utroque genere servatae comparare esse ausos, sed tantum similitudinem et analogiam in referendis episodiis ad sententiam primariam in nostrum usum vertisse.

Si quis Odysseam evolvat, ut legendo voluptatem capiat, certe narrationem vel aptissime progredi omnesque partes secum arctissime cohaerere putabit; Ita enim artifice carmina in ordinem redacta sunt, ut unum et ab eadem manu exaratum opus exhibere videantur, utque, quod est mirandum, doctissimi illi scrutatores Alexandrinae scholae: Zenodotus, Aristophanes aliique decipi se passi sint et sagacissimus ille investigator carminum Homericorum Aristarchus, qui aliis locis nonnullos versus et extremam partem Odysseae spurios esse coniecerit, ne unum quidem versiculum in prooemio carminis quinti in dubium vocarit, quod non est mirandum, si nobiscum reputemus necessarium fuisse aut omnes 28 versus in dubium vocare, ordinem narrationis interrumpere et difficultati mederi aut omnes versus retinere et Odysseam opus ab uno auctore compositum agnoscere. Nostris demum temporibus parata est his versibus difficultas, cui unitarii quoque assentiuntur, qui tamen malo ita posse mederi putant, ut 28 versus eiiciendos et ponendos statuant alios versus, qui et aptum sint prooemium et totam narrationem antecedentium carminum respiciant, excipiant atque postu-

lent. Difficile quidem esse dicunt pro certo affirmare, qui versus initio primum positi et deinde a secunda minus perita manu amoti fuerint at sententiam, quam expresserint versus hanc fuisse coniectura se adsequi posse contendunt.

Duae propositiones Minervae in primo concilio deorum factae ita perficiuntur, ut uno eodemque tempore Minerva in Ithacam, Mercurius autem in insulam se conferant, quas duas res cum vates simul agere non potuerit, narrat Minervam ad Telemachum esse profectam et deinde praemissis quatuor carminibus et narratis, quae dea cum Telemacho gesserit, revertitur ad secundam propositionem dicitque eodem tempore atque Minerva in Ithacam se contulerit, Iovem Mercurium ad se vocasse, eique mandasse, ut Calypsonem adeat eique decretum deorum de Odysseo reducendo nuntiet, quod optime efficiatur hisce versibus.

Ἦμος ἀπ' Οὐλύμποιο καρήνων Παλλὰς Ἀθήνη
εἰς Ἰθάκην ἀπέβη μᾶλλον μένος ἐν φρεσὶ θεῖναι
Τελεμάχῳ καί μιν πέμψαι μετὰ πατρὸς ἀκουήν·
τῆμος ἄρ' Ἑρμείαν κάλεσεν νεφεληγερέτα Ζεὺς
καί μιν φώνησας ἔπεα πτερόεντα προσηύδα·

His versibus positis et narrationi a versu 29. carm. V-ti iunctis difficultatem esse sublatam contendunt ii, qui unitatem Odysseae defendunt, cum altero concilio sublato quatuor prima carmina cum sequentibus ita iungantur, ut narratio rectissime procedere vel potius fluere videatur, quod nos non negamus, paratique sumus in eam sententiam pedibus ire, nisi aliae orerentur difficultates, quae nos impediunt, quominus sententias horum doctissimorum virorum, quos honoris causa nominamus, amplectamur. De his difficultatibus infra uberius latiusque disputabimus.

Iam supra satis est dictum, quomodo narrationes quatuor priorum carminum cohaereant cum iis, quae in sequentibus carminibus narrantur. Nunc vero non id agimus, ut de ea re iterum disputemus, sed illud etiam atque etiam considerare debemus, sitne narratio de

proficiscente Telemacho an illa de revertente Odysseo maioris momenti in rebus Odyssei, quod etiam aliquid valere putamus in diiudicanda quaestione, sitne Odyssea opus ab uno scriptore ratione atque consilio exaratum. Si enim Odysseam opus ab uno viro exaratum ponamus, nulla subest dubitatio, quin fuerit ille, qui tantum tamque egregium opus consilio certo composuerit, vir praestanti ingenio praeditus nec non litteris et artibus institutus, a quo optimo iure postulamus, ut, si res Odyssei tractare atque in unum opus redigere voluerit, det primas partes narrationibus, quae Odysseum miseria oppressum attineant. At quid tandem in Odyssea in hac re factum esse deprehendimus? Quae narratio in Odyssea, si Odysseum spectamus, est maioris ponderis et quae tenet principem locum? In primo concilio deorum proponit Minerva, ut Mercurius se ad Calypsonem conferat, quae Odysseum dimittat se ipsam autem in Ithacam ituram dicit, quod si diu multumque reputamus atque ad illud animum advertimus omnia, quae a Minerva sint proposita, Odysseum prae primis spectare atque eam esse causam, quae moverit Minervam in primo concilio, ut de Odyssei sorte fortunaque conqueratur, iuste postulare debemus, ut propositio primo loco facta atque Odysseum spectans prius perficiatur idque ab auctore eo modo fiat, ut eam rem prius explicet narretque.

Quare compositor in Odyssea, si unus opus exaraverit, narrationes ita debuit disponere, ut ea propositio, quae agit de Odysseo eumque respicit primo poneretur loco, quam altera propositio de Telemacho agens excipere potuit. Non impedimus, quominus Minerva delectationis causa vel Telemachi rebus consulens in Ithacam se conferat et cum filio Odyssei proficiscatur atque vagetur quod tamen etiam postea perficere potest, quum ea res ex deae voluntate pendeat. Prima propositio, quae movet Athenam, ut in concilio loquatur atque de Odyssei casibus fortunisque queratur prius ponenda neque Iovis voluntati ac arbitrio commitendum fuit, quando Mercurius ad Caly-

psonem esset mittendus. Debuit igitur Minerva omnibus rationibus niti, ut decretum de reducendo Odysseo exsequeretur Mercuriusque in insulam Ogygiam mitteretur. Tamen haec omnia dea, quam in ceteris rebus animo et consilio paratam esse scimus, omnino neglegit neque curare videtur, cum ipsa oratione sua finita properet proficisci atque, ut ita dicam, avolare videatur ad suum Telemachum neque ex Iove quaerat, sint ne probata, quae ipsa proposuerit et utrum sperare possit, fore, ut Iuppiter priorem Odysseum spectanten propositionem sit perfecturus. Hac in re Minervam inconsiderate atque incaute egisse, quis est, quin videat? Debuit igitur Minerva in Olympo morari et exspectare, donec Mercurius in Ogygiam iret et hoc debuit scriptor primo loco commemorare, quo facto Minerva sese in Ithacam conferre ibique itinera suscipere potuit. Narrationes aptissime sequuntur, si eas ita disponamus. Oratione Minervae finita mittit Iuppiter Mercurium in Ogygiam, quo facto Minerva ei gratias agit, atque in Ithacam se ire dicit, abit et omnia haec peragit, quae in sequentibus carminibus sunt enarrata. Quid igitur movit compositorem Odysseae, ut hanc rationem in narrando sequi intermitteret et tamen totum opus Odysseam inscriberet.

Quod si quis dicat propositionem Minervae alteram principem locum tenere debere, ei sit dictum nos intelligere non posse, quare et qua ratione servata id fiat, cum propositio, quae est in reducendo Odysseo maioris momenti, principem locum quodam modo postulare videatur. Si initio cuiusdam maioris consilio atque ratione exarati operis memorentur narrationes minores, quae ad primam narrationem referantur, eam praeparent, iuvent atque cum eadem arctissime cohoereant, certe est ea ratio in ordinandis narrationibus servanda. At in Odyssea, quae est cohaerentia inter narrationem in quatuor primis carminibus expressam, quae tota agit tantum de Telemacho, et illam in sequentibus carminibus, quae Odyssei casibus enarrandis est occupata?

Nonne utraque narratio per se stare potest? Neque eam rationem probamus, si quis contendat eodem tempore et Minervam in Ithacam se contulisse et Mercurium insulam Ogygiam petiisse, idque tamen a poeta simul commemorari nequaquam potuisse. Hanc sententiam minime impugnaremus, dummodo, quod est ad evolvendam narrationem Odysseae maioris momenti, ut supra memoravimus, prius Mercurius in insulam Ogygiam proficisceretur. Quod si autem quis contendat, poetam in disponendis ordinandisque narrationibus minus rectam rationem consiliuque esse secutum, hoc idem valere dicimus atque affirmare, poetam non aptum fuisse narrationes aliqua ratione certoque consilio ordinare eumque litteris politum haud fuisse. His ita dictis planum est elaborasse quemdam virum, ut ex minoribus carminibus opus maius totum certa ratione ac consilio componeret et Odysseam inscriberet.

Si Odyssea est opus exaratum ab uno scriptore, si continetur aliqua sententia, consilium et rationem ex meditatione et ingenio eiusdem viri eam fluxisse, ut statuamus, necessarium esse putaverim. Sit vel maxima facultas poetica scriptoris, non est tamen negandum, quin opus maius, quod una sententia, quae familiam ducit, ad quam omnia referantur, contineatur, sine ratione, meditatione, litteris atque disciplina possit componi totumque unum appellari. His ita disputatis in eam sententiam descendimus, quae statuit Odysseam esse nequaquam opus unius scriptoris neque ab uno homine compositum sed esse Odysseam ab uno vel pluribus viris, ex pluribus carminibus Homericis in unum censertis compositam narrationem, qua compositione utrum sit ille vir assecutus, quod intenderit, infra fiet planum, cum cohaerentiam sententiarum in sequentibus narrationibus a libro V-to incipientes etiam atque etiam consideraverimus. Sed regrediamur paulo repetamusque narrationem, quae agit de Telemacho cum Minerva Pylum et Spartam proficiscente. Meminerimus Telemachum cum Minerva Pylum, deinde Pylo profectos esse Spartam, ubi ho-

spitio Menelai utuntur conviviis delectantur neque tamen certi quidquam de Odysseo audiunt, quare Telemachus domum redire parat, ut Eurycleae in carm. IV. 594 promisit, se intra spatium duodecim dierum rediturum idque Menelao notum fecit, cui Menelaus non dissentitur, sed potius munera hospitalia dat. IV. 613—619. Speramus fore Telemachum statim rediturum, quod, ut supra est memoratum, non fit, cum narratio interrumpatur et res in Ithaca proferantur, ubi proci Telemacho insidias parant et Penelope, cum audiverit, quantum periculum filio suo impendeat, vehementissime pectore angatur sollicitaturque, cuius animum placat Minerva in somno ei apparens et promittens: se ipsam filium in patriam reducturam, quare omnes curas pectore excutiat.

Narratio de Telemacho interrumpitur, sequitur concilium deorum, de quo supra egimus. At ubi gentium sit noster Telemachus, ne Minerva quidem in altero concilio dicit. In eodem altero concilio mittit Iuppiter Mercurium ad Calyphsonem, qui ei nuntiet, ut Odysseum ire patiatur. Mercurius mandata exsequitur, benigne a Nympha excipitur, nuntiat ei voluntatem deorum, quibus auditis Calypso Odysseum dimittit et Odysseus navigat rate a se constructa vectus. Ne multa, cum ea non sunt usui, Odysseus venit post varios casus in terram Phaeacorum, a quibus in patriam deducitur, ubi Eumeium adit. Itaque narrat vates a V. carmine rem, quae tantum ad Odysseum pertinet, ubi vero sit Telemachus, ne verbo quidem memoratum est. Ubinam moratur filius Odyssei? Sequimur narrationem a V. carmine neque quidquam de eius fortuna comperimus et iam carmen XIV. usque ad finem diligenter evolvimus. Iam omnem spem abiecimus nos aliquid de Telemacho compertum habituros, cum ex inopinato in carmine XV. legamus, eodem tempore, quo Odysseus apud Eumeium moratur, Minervam consilium cepisse, domum reducendi Telemachi, qui diutius apud Menelaum moratur, quam est pollicitus nutrici suae Euryclaeae. Opinionem, quod eodem tempore et Odysseus ex Ogy-

gia et Telemachus Sparta sint profecti, silentio premimus, cum de eadem re satis superque est disputatum supra. At fortasse Telemachus impeditur, quominus domum redeat? Quid multa? Quodcumque est, quod Telemachum impedit, quominus domum statim redeat et ubi fuerit, cum in fine IV-ti carminis narratio de eius itinere interrupta sit et quid egerit, vates seu scriptor, qui aliqua certa ratione atque consilio opus composuerit, commemorare debuit, quod in Odyssea factum non deprehendimus.

Sed mittamus haec et redeamus ad Telemachum in XV-to carmine reditum parare sibi in animo esse dicentem. Menelaus non adversatur, sed res ab ovo paene incipit. Sequitur enim coena; Deinde enumerat Menelaus munera, quae dat Telemacho et utitur iisdem verbis et versibus, quos iam in carmine IV. 613—619. XV. 113—119 in eadem re legimus. Quare iterantur in iidemque versus? Quare proferuntur eaedem sententiae? Scimus iam e IV. carmine Telemachum iter parare et Menelaum ei munera dare velle. Quorsum haec iteratio et repetio, cum easdem nec cohaerentia sententiarum ..que sensus, neque alia quaedam ratio probabilis postulare videantur. Telemachus domum proficiscitur, venit in Ithacam et improviso apud Eumeium in patrem incidit. Ea quae sequitur narratio, agit de iis, quae Odysseus usque ad internetionem procorum fecerit, ita, ut in XV-to carmine narratio Odyssei casum fortunamque attinens interrupta sit eo, quod intrasa est narratio de redeunte Telemacho, de qua re vates pauca tantum proferre optimum esse censuit, cum preperaret minis ad Odysseum apud Eumeium morantem. Reditus et iter Telemachi erant necessarii commemorandi, cum poeta vellet, ut pater cum filio in Ithaca congrederetur eiusque opera in necandis procis uteretur. Commemoravit igitur tantum Telemachum a Minerva monitum iter domum esse ingressum, et ne sit narratio nimis sicca, si tantum paucis versibus rem expediat, inserit narrationem de Telemacho colloquente cum exulante Teocly-

niene, quem navem ascendere iubet secumque proficisci eo fortasse consilio, ut nunquam deinceps eius vatis fiat mentio. Hanc narrationem de vate exulante a Telemacho in navem accepto, ideo tantum compositor inseruisse videtur. Ne paucis versibus narretur et Telemachum Pylo profectum et in Ithacam venisse neve Odysseo facultas colloquendi cum Eumeio adimatur et ut tempus, quod Telemachus in reditu domum peregerit per speciem saltem narratione quadam expleatur. Tota haec narratio de redeunte Telemacho nihil pertinet ad narrationem de Odysseo reverso, cum id maioris momenti sit, quod Telemachus cum patre congrediatur. Utrum vero Telemachus in Ithaca sit, neque ubicunque sit profectus, an reversus ex itineribus in patrem incidat, ut narratio ea ratione procedat nihil interest, cum id tantum necessarium sit ad internecionem procorum perficiendam, ut Telemachus adsit et cum patre congrediatur. Telemachus melius rebus Odyssei, ut mihi quidem saltem videtur providisset, si eum pater a matre remerantem conspexisset, multaque comperisset, quae Odysseo ad cetera consilia perficienda usui essent. Si rem consideremus, planum nobis fit in decimo quinto carmine narrationem de Telemacho Sparta reversuro in carmine IV-to interruptam, eadem ratione continuari, atque id factum deprehendimus initio quinti carminis, ubi ex repetitis et aliunde desumptis versibus compositum est alterum deorum concilium eo consilio, ut primum a Minerva in primo concilio deorum factam propositionem de reducendo Odysseo excipiat et eo modo utramque narrationem de Telemacho iter faciente et eam de Odysseo domum revertente coniungat iuncturaque ex versibus per vim ex antecedentibus carminibus traiectis fiat. Idem nostro quoque loco factum deprehendimus, ubi in carmine XV. v. 113 narratio de Odysseo finitur et Telemachus revertens introducitur. Cum apta sententia ad utramque narrationem iungendam defuisset secutus est compositor eandem, quam in V. carmine didicerat rationem atque mutuatus est versus ex quarto carmine,

ubi narratio de Telemachi itineribus interrumpitur. Ea ratione id egit compositor, ut narrationem de Telemacho in IV. carmine interruptam, ad carmen XV, ubi Telemachus domum revertitur referat atque hoc modo unitatem operis iuvet, quibus innixi iuste meritoque hoc quoque loco interpolatos esse versus statuimus. In incerto ponimus, utrum hi soli, an plures versus sint aliunde desumpti, hoc tamen pro certo affirmamus, eum, qui carmina Homerica in unum opus voluerit coniungere vel maxime elaborasse, ut varias narrationes coniungeret ita, ut unum totum per se perfectum opus efficerent. Iam supra memoravimus, narrationem quatuor priorum carminum Telemachum solum respicere et in fine quarti carminis eandem interrumpi, initio quinti carminis novam narrationem de Odysseo incipi, quae ne verbo quidem Telemachum commemorat et usque ad XV. carmen continuatur, ubi haec narratio interrumpitur, ut reversurus introducitur Telemachus, quod aptius in fine IV. carminis ponitur, ubi narratio de Telemacho non solum difficultatem movet nullam, sed potius cum antecedentibus cohaeret. Itaque videmus locos in carminibus V. et XV. memoratos, de quibus egimus, esse tales, ut narrationes in iisdem interruptae vel inceptae sese non solum respiciant sed etiam postulent, imo vero secum coniunctae unam aptissime fluentem per se stantem exhibeant narrationem, quae habet et aptum initium et aptissime concluditur.

Quod igitur se offert eo utamur et iungamus initium primi carminis a versu 1—87 narrationi V-ti carminis a versu 29. et narratio quae, de Odysseo agit quasi sua sponte fluit et quod exspectamus atque postulamus, primo concilio deorum finito Hermes, sicut est decretum ad Calypsonem in insulam Ogygiam mittitur, ita ut et sententiae aptissime atque ut ita dicam logice sequantur. Hisce ita iunctis narratio de Odysseo revertente usque ad carmen XV-um continuatur, ubi eadem per memorationem Telemachi domum reversuri interrumpitur, quod impedimentum ut tollamus, narrationem

XV. carminis de Telemacho cum fine XV. carminis iungamus, quo facto et narratio de Odysseo usque ad finem profertur, et alteram narrationem perfectam de Telemacho lucramur, cui coniunctioni narrationum etiam hoc videtur favere, quod utroque loco, quo narrationes divulsas coniungimus iuncturam ex repetitis versibus factam atque ea ratione in utroque loco interpolationem statuendam esse supra est demonstratum, ex quibus fit planum Odysseam constare ex duobus maioribus carminibus, quorum utrumque per se stat et est omni ex parte perfectum atque absolutum opus et quorum alterum a versu 29. carminis V. incipiens et 87 versus priores carminis I. sequens de Odysseo solum tractat et igitur aptissime Odyssei reditus Νόστος est nominandum; alterum vero a versu 87 carminis primi usque ad finem IV. carminis, versui 113 carminis XV. iunctum eodem modo tantum itinera profectionesque Telemachi memorat ideoque „Telemachia“ seu carmen Telemachum eiusque itinera celebrans vocandum, quibus innixi Odysseam ex duobus primum per se cantatis maioribus carminibus compositam esse censemus.

Non est dubium, quin et haec duo maiora poemata Odyssea et Telemachia ex singulis minoribus carminibus composita sint, quod doctissimi viri invictis argumentis probarunt, cum multos locos versusque in dubium vocarint, multos vero insertos atque vestigium compositionis prodere demonstrarint. Quando vero compositio et coniunctio minorum carminum sit facta, donec paulatim decursu temporis Ilias et Odyssea sint confectae, quis tandem divinari potest? Omittimus alios locos, ubi doctissimi viri dubitationem quandam movent et nobis satis fecisse videmur, si de nostris in dubium vocatis locis nonnihil disputemus. Coniunximus supra primos 87 versus primi carminis Odysseae cum narratione carminis V. a versu 29, quo modo narrationem minime claudicare, sed perpetuo fluere videmus. Si hos priores 87 versus carminis primi iterum atque iterum consideremus, nostrum iudicium de compositione Odysseae rectum

iustumque fuisse comprobatur. Quid enim narrat vates in prooemio primi carminis? Initio primi carminis notam nobis facit vates rem, de qua est cantaturus, sed quare ne verbo quidem de iis memoraverit, quae in carmine primo a versu 88 usque ad finem carminis quarti narrat, quod tamen sine dubio fieri debuit, cum prooemium omnia, quae in sequentibus narrentur complecti et praefari debeat. Hoc in nostro prooemio servatum non deprehendimus, cum vates se de Odysseo cantaturum dicat, Telemachum vero nihil curet, ac si is aequiparandus esset in narratione Eumeio. Doctissimus I. Beccerus docet primis 87. versibus carminis primi Odysseae naturam et vim versuum Homericorum deesse.

In prooemio I. carminis nomen Odyssei non adducitur, sed circumscribitur per quasdam proprietates, quae sunt tales, ut aut Odysseo sint alienae, aut ad unumquemque heroa Graecorum referri possint, quod iam veteres Graeci intellexerunt, cum Antisthenes vituperaverit Homerum, quod Odysseum *πολύτροπον* appellaverit. Si comparamus prooemium Odysseae et Iliadis, intelligimus prooemium Iliadis aptissime indicere, quae in sequentibus sit vates narraturus, quod de prooemio Odysseae haud potest dici, cum in eodem nulla fiat mentio Telemachi, cuius itinera tamen in Odyssea latius uberiusque narrantur. Id tamen non est mirum, si reputemus compositorem, qui ex maioribus poematibus unum totum una sententia constrictum opus efficere voluerit, debuisse prooemium poematis, quod Telemachiam vocamus, praeterire et nonnullos versus sententiasque mutare. Quales hi versus fuerint parum curamus, sed tantum prooemium primi carminis cum narratione carminis V. a v. 29 incipiente iungimus eoque modo fluentem orationem et poema per se perfectum nanciscimur. Retinetur concilium deorum, Odysseum in patrocinium suscipit Minerva, cuius oratione finita Iupiter Mercurium ad Calypsonem mittit eumque alloquitur: *ὥς ἔφαθ' ὁ δ' Ἑρμείαν προσέφη νεφεληγερέτα Ζεύς* At nunc consideremus verba, quae Iuppiter dicit ad Mercurium et iterum dubita-

tio quaedam suboritur, cum et hi versus, quibus Iupiter Mercurium ad Calypsonem mittendum censet, sint traiecti ex aliis locis, ubi apte ponuntur. Versum 29 praeterimus, cum is saepissime in re tali apud Homerum occurrat, at versus 30 et 31 translati sunt ex Od. I. 86 et 87. Versus 32=Od. IX. 521. Versus 33 compositus est ex Il. XII. 394 Od. V. 339 et Od. XVII. 444. Versus 34 ex Od. VI. 170 Il. IX. 363. Versus 35 et 36.=Od. XIX. 279 et 280. Versus 37 et 38.=Od. XXIII. 339. Versus 39 et 40.=Od. XIII. 136. Versus 41 et 42.=Od. V. 114 et 115.

Oratio Iovis composita est e versibus aliunde sumptis, quod efficit, ut nascatur suscipio hanc quoque orationem a concinatore Odysseae mutatam esse. Accedit quoque alia ratio, quae nostram opinionem firmat. Comparemus hanc orationem Iovis cum ea, qua Mercurius dimittendum esse Odysseum Calypsoni nuntiat (V. 105) et laesam videmus legem, qua Mercurius, ut est mos legatorum Homericorum, verba repetere et tantum ea, quae sint mutanda immutare debet, quod ab Homero semper observari doctissimus Godofredus Hermanus in opusculo supra memorato pag. 6. pluribus exemplis firmavit, ex quo fit planum, compositorem Odysseae eam quoque orationem immutasse. Si ex Mercurii oratione ad Nympham V. 99. coniicere licet, alloqui Mercurium Iupiter debet ita:

Ἑρμεία, σὺ γὰρ αὖτε τά τ' ἄλλα περ ἄγγελός ἐσσι,
ἐλθὲ καὶ Ὠγυγίην νῆσον τάχα, ὄφρα Καλυψοῖ
Νύμφῃ ἐυπλοκάμῳ εἴπῃς νημερτέα βουλήν.
Ἔστι γὰρ τῇ πάρ' ανὴρ, ὃς διζυρώτατος ἄλλων
τῶν ἀνδρῶν, οἳ ἄστυ πέρι Πριάμοιο μάχοντο
εἰνάετες. δεκάτῳ δὲ πόλιν πέρσαντες ἔβησαν
οἴκαδ'. ἄταρ ἐν νόστῳ Ἀθηναίην ἀλίτοντο,
ἤ σφιν ἐπῶρσ' ἄνεμόν τε κακὸν καὶ κύματα μακρά.
Τὸν δή μιν σὺ ἄνωγ' ἀποπέμπεμεν ὅττι τάχιστα·
Οὐ γάρ οἱ τῇδ' αἶσα φίλων ἀπονόσφιν ὀλέσθαι,
ἀλλ' ἔτι οἱ μοῖρ' ἐστι φίλους τ' ἰδέειν καὶ ἱκέσθαι

οἶκον ἐς ὑψόροφον καὶ ἑὴν ἐς πατρίδα γαῖαν.
Ὣς ἔφατ' οὐδ' ἀπίθησε διάκτορος Ἀργειφόντης..

Haec oratio praefigitur aptissime sequenti narrationi de Odysseo reversuro et revertente, neque necessarium est, ut mentio fiat Phaeacorum, cum eadem ratione Scylla Charybdis aliaque essent commemoranda. Claudimus disputationem evictumque habemus Odysseam ex pluribus carminibus compositam esse. Qando et quomodo haec compositio facta sit, ne opinari quidem possumus sequimurque in ea re Wolfium, qui in Prolegomenis ad Homerum p. 264. haec dicit: Habemus nunc Homerum in manibus, non qui viguit in ore Graecorum suorum, sed inde a Solonis temporibus usque ad Alexandrina mutatum varie interpolatum, castigatum, emendatum.

Część urzędowa.

I.

Grono nauczycielskie w r. szk. 1883.

Dyrektor.

1. **Wolff Emanuel**, czł. rady szk. okr. uczył hist. w V. b. tygodniowo godzin 4.

Profesorowie.

2. **Martini Mikołaj** ks. katecheta, uczył religii według obrządku rz. kat. tyg. godz. 16.
3. **Łepki Mikołaj** ks. katecheta uczył rel. obrz. gr. kat. 16.
4. **Perfecki Romuald**, gosp. kl. I. b. uczył łać. w I. b. i III. jęz. polskiego w VIII godz. 17.
5. **Wajgiel Leopold**, czł. r. m. zaw. gab. nat. ucz. hist. nat. w I. a. b. w II. a b. III. V. a i b. VI. log. VII. godz. 18.
6. **Polański Kornel**, uczył hist. powsz. w II. a i b. III. V. a. VII. godz. 18.
7. **Winowski Mikołaj**, uczył łać. w VIII. grek. w V. b. i VI. rusk. w III. godz. 17.
8. **Gruszkiewicz Teofil**, zawiad. bibl. naucz. uczył łać. w II. a. grek. w V. a. rusk w VII. i VIII. g. 17.
9. **Rudnicki Stanisław**, zawiad. gab. fiz. uczył mat. w IV. V. a i b. VIII. fiz. VII. i VIII. godz. 19.

Nauczyciele.

10. **Kubisztal Stanisław**, dr. fil. gosp. kl. uczył geogr. w I. a i b. hist. IV. VI. VIII. psych. w VIII. godz. 18.
11. **Kryciński Waleryan**, uczył rysunków tyg. godz. 24.
12. **Kusionowicz Michał**, gosp. kl. V a, uczył łać. w V. a. VI. grek. VIII. godz. 17.
13. **Wasilkowski Józef**, zaw. bibl. dla uczn. gosp. kl. II. b. uczył łać. II. b. polsk. V. a i b. VI. godz. 17.
14. **Szajdzicki Euzebiusz**, uczył jęz. niem. w V. b. VI. VII. VIII. godz. 17.

Zastępcy.

15. **Kozakiewicz Ludwik**, egzam. gosp. kl. VII. uczył łać. grek. i polsk. w VII. grek. w III. godz. 17.

16. **Rużycki Jan,** egz. gosp. kl. V. b. uczył łać. V. b. rusk. I., IV., V., VI. godz. 17.
17. **Sokalski Seweryn,** egzam. gosp. kl. VI. uczył mat. II. a i b. VI. VII. fiz. IV. polsk. I. a i b. god. 18
18. **Warchoł Jan,** egz. gosp. kl. IV. uczył niem. II. a. IV. V. a. grek. IV. godz. 17.
19. **Grabowicz Cyryl,** egz. gosp. kl. II. a. uczył mat. I. a. i b. polsk. i rusk. II. a. i b. polsk. IV. god. 18.
20. **Victorini Otmar,** uczył jęz. niem. I. a. b. II. b. 17.
21. **Ciliński Leon,** gosp. kl. I. a. ucz. łać. I. a. i IV. pol. III. 17.
22. **Moskwa Roman,** egz. gosp. kl. III. uczył niem. i mat. w III. polsk. w I. b. godz. 10.
23. **Sikorski Tadeusz,** asystent dla nauki rysunków.
24. **Lewicki Tadeusz,** aplikant egz.

Zmiany zaszłe w r. szk. 1883.

Prof. **Czuleński Teodor** zostawał na całorocznym urlopie.
Prof. **Berger Edward** przeniesiony na własne żądanie do Sambora.

Nauczyciele przedmiotów nadobowiązkowych.

1. **Wajgiel Leopold** j. w. uczył gimnastyki tyg. godz. 6.
2. **Polański Kornel** j. w. ucz. hist. kraj. w III. i VII. 2.
3. **Kubisztal Stanisław** j. w. ucz. hist. kraj. w IV. i VI. 2.
4. **Rużycki Jan** j. w. uczył kaligrafii 2.
5. **Victorini Otmar** j. w. uczył języka franc. 6.
6. **Dolista Franciszek** uczył śpiewu 4.

II.

Kronika Zakładu i ważniejsze rozporządzenia.

Egzamin wstępny uczniów do I. klasy wstępujących odbył się w dniach 30. i 31. sierpnia, tudzież 1. września.

Rok szkolny rozpoczął się 1. września uroczystém nabożeństwem, poczém odbyły się egzamina poprawcze i informacye wstępne. Od 2. września włącznie regularny tok lekcyjny.

Dekretem 18. lipca 1882. l. 9747 został prof. Edward Berger przeniesiony w tym samym charakterze do Sambora, a Józef Wasilkowski zamianowany rzeczywistym nauczycielem w Kołomyi do l. 10314.

Rozp. z 25. sierpnia 1882. l. 8564 oznajmia Wys. Rada szk. iż według rozp. Minister. z maja 1882. l. 6350 funkcya aplikanta trwać może tylko jeden rok.

Dekr. z 30. sierpnia 1882. l. 14504 został Euzebiusz Szajdzicki mianowany rzeczywistym nauczycielem tutaj.

Rozp. z 26. września 1882. zaliczona książka: Deutsches Lesebuch etc. v. Georg Harwot 1882. w poczet książek szkolnych.

Dekr. z 30. września 1882. l. 10406 mianowany Stanisław Lewicki aplikantem przy tutejszém c. k. gimnazyum, a dekr. z 29. października 1882. l. 11595 aplikant tutejszy Franciszek Gutowski zastępcą przy gimnazyum w Buczaczu.

Reskr. z 2. grudnia 1882. l. 378 nadaje Wys. Prezydyum R. szk. kr. p. Teofilowi Gruszkiewiczowi tytuł c. k. profesora.

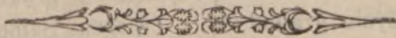
Dnia 21. grudnia 1882. obchodzono rocznicę 600-letniego panowania Dynastyi Habsburskiej w sposób uroczysty. Po solennem nabożeństwem odbytém w gr. kat. Cerkwi i odśpiewaniu Hymnu cesarskiego zgromadziła się młodzież gimnazyalna w przyozdobionej sali, gdzie dyrektor zakładu w obec reprezentantów ck. Starostwa, zwierzchności miejskiej i szerszej publiczności objaśnił młodzieży historyczną ważność aktu a naucz. Szajdzicki podniósł zasługi niektórych członków Najdostojniejszej Dynastyi w mowie zastosowanej do okoliczności. Następnie uczciła młodzież tę chwilę podniosłą produkcyami deklamacyjnymi i muzycznymi, kończąc odśpiewaniem wspaniałéj kantaty kompozycyi profes. Rudnickiego.

Rozp. z 29. stycznia 1883. l. 400 zalicza Wys. Rada szk. „Weltera dzieje powszechne, przełożył Zygmunt Sawczyński, wyd. 4-te w pocz. książek szkolnych.

W drugiej połowie stycznia 1883. odbył c. k. Inspektor szkół średnich, W-ny radca szkolny Antoni Sołtykiewicz ścisłą lustracyą zakładu.

Rozp. z 25. lutego 1883 do l. 1363 poleca Wys. Rada szkol. krajowa, aby przy klasyfikacyi w razie grożącego stopnia trzeciego nie wliczano ujemnej cenzury z jęz. ruskiego do sumy cenzur ujemnych.

Rok zakończono uroczystém nabożeństwiem i rozdaniem młodzieży świadectw 15. lipca rano.

III.
Plan nauki.

I. klasa (dwa oddziały).

Religia: 2 godziny tygodniowo. — Zasady katolickiéj wiary i obyczajów podług książki Szustera w tłóm. X. Zielińskiego. Uczniowie obrz. gr. uczyli się z książki X. Torońskiego.

Język łaciński: 8 godzin tygodn. — Nauka o prawidłowych formach imienia i słowa w połączeniu z praktycznymi ćwiczeniami przy użyciu gramatyki i ćwiczeń Samolewicza. — Począwszy od listopada co tydzień zadanie szkolne, a w 2. półroczu oprócz tego co miesiąc zadanie domowe.

Język polski: 3 godziny tygodn. — Podług gramatyki Małeckiego nauka o zdaniu pojedynczém, najważniejsze zasady głosowni na przykładach, nauka o formach do liczebnika włącznie. Czytanie wypisów, opowiadanie i deklamacya. Co tydzień ćwiczenie ortograficzne lub zadanie na przemian.

Język ruski: 3 godziny tygodn. — Według gramatyki Osadcy nauka o zdaniu pojedynczém, odmiana imienia, co ważniejsze z odmiany słowa, ważniejsze i przystępniejsze prawidła głosowni i pisowni. Z czytanki Romańczuka t. I. czytanie, opowiadanie i deklamacye. Zadania jak w polskiém.

Język niemiecki: 6 godzin tygodn. — Według gramatyki Schobera odmiana imion i słów w połączeniu z najpotrzebniejszymi regułami pisowni i składni szyku. Czytanie i tłómaczenie odpowiednich przykładów z języka polskiego na niemiecki i odwrotnie według wypisów Poppera i memorowanie niektórych tłómaczonych ustępów z II. części wypisów. Dyktaty, co tydzień zadanie domowe lub szkolne.

Geografia: 3 godziny tygodn. — Według książki Benoniego pojęcia wstępne z geografii matematycznéj i fizycznéj, orografiia, hydrografia, topografia, główne pojęcia z geografii politycznéj z uwzględnieniem kartografii.

M a t e m a t y k a: 3 godziny tygodn. — W 1. półr. tylko arytmetyka, w 2. półr. arytmetyka i geometrya na przemian. Z arytmetyki według książki Mocnika Bączalskiego pisanie i czytanie liczb w układzie dziesiętnym, cztéry działania liczbami całkowitymi niemianowanymi i mianowanymi ułamkami dziesiętnymi, wyszukanie najmniejszéj wspólnéj wielokrotnéj i największego wspólnego dzielnika; rzecz o ułamkach zwyczajnych i cztéry działania nimi jako też i liczbami mieszanymi; zamiana ułamków zwyczajnych na dziesiętne i odwrotnie — Z geometryi według książki Mocnika w przekładzie Sternala wstępne pojęcia, kąty, ich rodzaje, sposób kreślenia ich od ręki, pary kątów, trójkąty aż do przystawania wyłącznie. Liczne ćwiczenia domowe, co miesiąc zadanie szkolne.

H i s t o r y a n a t u r a l n a: 2 godziny tygodn. — Według Zoologii Dr. Nowickiego w 1. półr. zwierzęta ssące, w 2. półr. zwierzęta bezkręgowe.

R y s u n k i: 4 godziny tygodn. — Rysowanie z wolnéj ręki podług wzoru podawanego przez nauczyciela na tablicy: linij prostych, kątów, trójkątów, czworoboków, wieloboków i linij krzywych w rozmaitych położeniach i wielkościach; ornament geometryczny płaski; objaśnienia o rytmie linij i symetryi.

II. klasa (dwa oddziały.)

R e l i g i a: 2 godziny tygodn. — Historya starego zakonu według książki Tyca, dla uczniów obrz. gr. według téj saméj książki, tłómaczonej przez B. I.

J ę z y k ł a c i ń s k i: 8 godzin tygodn. — Powtórzenie i uzupełnienie form prawidłowych; formy nieprawidłowe imion i czasowników; rozszerzenie nauki o używaniu składni i ważniejszych spójników, prawidła dotyczące imion własnych miast na pytania: dokąd? skąd? gdzie? — zwrot accus. c. inf., abl. absol., używanie coniug. periphr. czynnéj i biernéj, gerundium, gerundivum, supinum na -um, pytania proste i uboczne; przy odpowiednich ćwiczeniach według gramatyki i ćwiczeń Samolewicza. Prócz tego tłómaczono bajki i powiastki tamże zawarte. Co tydzień zadanie szkolne, co miesiąc domowe.

Język polski: 3 godz. tygodn. — Uzupełnienie nauki głosowni, odmiana słowa, stopniowanie przymiotników, o formach zdania w krótkości, składnia zgody, pisownia Czytanie, opowiadanie, deklamacya. Co miesiąc dwa zadania.

Język ruski: 3 godz. tygodn. — Z gramatyki Osadcy powtórzono odmianę imienia i wzięto odmianę słowa w połączeniu z odpowiednémi prawidłami głosowni i naukę: o partykułach. Czytanie wypisów Romańczuka t. II., opowiadanie, deklamacye. Co miesiąc dwa zadania.

Język niemiecki: 5 godzin tygodn. — Z gramatyki Janoty powtórzenie nauki z I. klasy, uzupełnienie nauki o czasach złożonych, o formie biernej i omownej, o użyciu słów posiłkowych haben i sein, o szyku wyrazów w zdaniach pojedyńczych, złożonych głównych i zależnych. Z wypisów Janoty powtórzenie materyału z I. klasy, tłómaczenie oraz opowiadanie z części II. i III. z niemieckiego na polskie i odwrotnie. Co miesiąc 4 zadania domowe i szk. na przemian.

Geografia i historya: 4 godz. tygodn. — Z geografii według Baranowskiego i Dziedzickiego orografia, hydrografia Azyi, Afryki i Europy z uwzględnieniem kartografii; szczegółowy opis Azyi, Afryki, zachodniej i południowej Europy. — Historya starożytna według Weltera-Sawczyńskiego w połączeniu z geografią starożytną biograficznie wykładana.

Matematyka: 3 godz. tygodn. — Z arytmetyki powtórzenie materyału z klasy I., stosunki, proporcye, reguła trzech, praktyka włoska, rachunek procentu, miary, wagi i monety. — Z geometryi powtórzenie materyału z I. klasy, własności trójkątów i wieloboków, obliczanie powierzchni, równość, podobieństwo i zamiana figur prostokreślnych. Częste ćwiczenia domowe, co miesiąc zadanie szkolne.

Historya naturalna: 2 godz. tygodn. — W 1. półr. według zoologii Nowickiego ptaki, gady, płazy i ryby. W 2. półroczu według botaniki Hückla opis najważniejszych roślin skrytokwiatowych i jawnokwiatowych przeważnie na żywych okazach, w braku tych uprzytomniony wizerunkami.

Rysunki: 4 godz. tygodn. — Ornament płaski w konturze, poprzedzony rysowaniem stylizowanych liści i kwiecia. Rysunek geometrycznych brył według zasad perspektywy z modeli dru-

towych i drewnianych. Przy rysowaniu z modeli drewnianych objaśnienia o oświetleniu.

III. klasa.

Religia: 2 godz. tygodn. — Historya biblijna nowego zakonu według książki Tyca, dla młodzieży obrz. gr. według tej samej książki, tłómaczonej przez B. I.

Język łaciński: 6 godzin tygodn. — Z gramatyki składnia zgody i przypadków, oparta na gramatyce i ćwiczeniach Jerzykowskiego. Z Korneliusza Neposa czytano żywoty: Miltyadesa, Temistoklesa, Arystydesa, Cymona, Lysandra, Konona, Agesylausa, Epaminondasa, Hannibala, Eumenesa. Zadania w 1. półr. trzy szkolne, jedno domowe, w 2. półr. dwa szkolne, jedno domowe co miesiąc.

Język grecki: 5 godzin tygodn. — Najważniejsze zasady głosowni, odmiana imion i słów aż do źródłosłowu perfecti słów zakończonych na „omegę“ podług gramatyki Kurcyusza w tłómaczeniu Sternala i Samolewicza. Tłómaczenie z greckiego na polskie i odwrotnie podług książki Schenkla-Samolewicza. — W 2. półr. co 14 dni zadanie domowe, co miesiąc zadanie szkolne.

Język polski: 3 godz. tygodn. — Z gramatyki Małeckiego nauka o nieodmiennych częściach mowy; składnia zgody i rządu; pisownia, interpunkcya; nauka o zdaniu złożoném. Czytanie III tomu wypisów, opowiadanie, deklamacya. Co 14 dni zadanie domowe lub szkolne.

Język ruski: 2 godz. tygodn. — Z gramatyki Osadcy składnia rządu, syntaktyczne właściwości zaimka, przymiotnika, liczebnika i czasownika. Czytanie wypisów Romańczuka, opowiadanie, deklamacya. Co 14 dni zadanie domowe lub szkolne.

Język niemiecki: 4 godziny tygod. — Z gramatyki Janoty powtórzenie materyału z klasy poprzedniej, składnia zgody i rządu, prawidła szyku, pisownia według książki „Regeln für die deutsche Rechtschreibung.“ Czytanie wypisów Hamerskiego, tłómaczenie z polskiego na niemieckie, a trudniejszych ustępów także z niemieckiego na polskie, opowiadanie, uczenie się na pamięć. Co 10 dni zadanie domowe lub szkolne.

Geografia i historya: 2 godz. tygodn. – Według Kluna geografia Niemiec, północno-wschodniej Europy, Ameryki i Australii. — Według Weltera Sawczyńskiego dzieje średniowieczne sposobem biograficznym.

Matematyka: 3 godz. tygodn. — Z arytmetyki cztery działania ilościami algebraicznymi, potęgowanie i pierwiastkowanie. — Z geometryi nauka o kole, obwód i powierzchnia tegoż, powierzchnia pierścienia, wycinka i odcinka. Arytmetyka Bączalskiego, geometrya Mocnika Sternala. Częste ćwiczenia domowe, co miesiąc zadanie szkolne.

Nauki przyrodnicze: 2 godz. tyg. — W 1. półr. mineralogia według książki Łomnickiego; w 2. półr. z fizyki Rodeckiego ogólne własności ciał, o cieple i o pierwiastkach.

Rysunki: 4 godz. tygodn. — Rysowanie brył geometrycznych, złożonych i pojedynczych członków architektonicznych z modeli drewnianych i gipsowych. Ornament płaski przeważnie z epok stylów klasycznych. Objaśnianie różnicy stylów na ornamentach, głowicach i t. d., i harmonii barw. Papier tonowy, kréda czarna i biała, pióra i farby przy rysowaniu polichromowych ornamentów.

IV. klasa.

Religia: 2 godz. tygodn. — Nauka o obrzędach kościelnych według książki Jachimowskiego, dla uczniów obrz. gr. według Popiela.

Język łaciński: 6 godz. tyg. — Z gramatyki Jerzykowskiego składnia słowa przy stosownych ćwiczeniach według książki tegoż autora oddział II. — Lektura Cæs. com. de bello gall. lib. I, 29, II. i III. — Co miesiąc dwa zadania szkolne, jedno domowe.

Język grecki: 4 godz. tygodn. — Z gramatyki Kurcyusza-Samolewicza od źródłosłowu perfecti słów na „omegę“ całą resztę nauki o formach słowa; powtarzanie materyału z klasy III. — Tłómaczenie stosownych ćwiczeń z greckiego na polskie i odwrotnie, przy końcu 2. półrocza kilka bajek, powiastek i t. p. z książki Schenkla-Samolewicza. Miesięcznie dwa zadania.

Język polski: 3 godz. tygodn. — Powtarzanie nauki o zdaniu pojedyńczém, nauka o zdaniu złożoném, pisownia, interpunkcya, wierszowanie, główniejsze zasady stylu. Czytanie IV. tomu wypisów, opowiadanie, deklamacya. Miesięcznie dwa zadania, naprzemian domowe i szkolne.

Język ruski: 2 godz. tyg. — Z gramatyki Osadcy wzięto etymologią i o wierszowaniu. Czytanie wypisów Partyckiego, opowiadanie deklamacya. Miesięcznie dwa zadania dom. i szk. na przemian.

Język niemiecki: 4 godz. tygod. — Z gramatyki Janoty powtórzono materyał z klasy III., dokończono naukę o użyciu dativu, wzięto naukę o przyimkach, czasach, trybach, o zdaniu złożoném spółrzędnie i podrzędnie, o ściąganiu zdań, o rodzajach zdań podrzędnych i skracaniu tychże i o okresach; nauka pisowni według „Regeln für die deutsche Rechtschreibung.“ Czytanie wypisów Hamerskiego, opowiadanie, deklamacya Zadania jak w III. klasie.

Historya i statystyka: 4 godz. tyg. — W 1. półr. dzieje nowożytne według Weltera-Sawczyńskiego; w 2. półr. statystyka monarchii austryacko-węgierskiéj według książki Szaraniewicza.

Matematyka: 3 godz. tyg. — Z arytmetyki stosunki, proporcye, reguła trzech, procenta proste i składane, reguła łańcuchowa, spółki, mieszaniny, terminu, zrównania stopnia pierwszego o jednéj i więcéj niewiadomych. — Z geometryi stereometrya. Książki i zadania jak w kl. III.

Fizyka: 3 godz. tygodn. — Z fizyki Rodeckiego mechanika, statyka i dynamika ciał stałych, hydrostatyka, hydrodynamika, aerostatyka, aerodynamika, magnetyzm, elektryczność, akustyka, światło, początki astronomii i meteorologii.

Rysunki: 4 godz. tygodn. — Studya łatwiejszych ornamentów greckich, rzymskich i epoki odrodzenia z modeli gipsowych. Ornament płaski polichromowany. Trudniejsze ornamenta z wzorów. Uwzględniano także głowę ludzką i zwierzęcą w zakres ornamentu wchodzącą.

V. klasa (dwa oddziały).

Religia: 2 godz. tygodn. — Dogmatyka ogólna według książki X. Jachimowskiego dla uczniów obrz. łać., dla uczniów obrz. gr. według X. Pełesza.

Język łaciński: 6 godz. tygodn. — Lektura: Liv. lib. 21. i 22., Ovid. Eleg. I. III. Metam. I. 89, I. 163, VI. 146, VIII. 611, XI XIII. 1. Fasti II. 83. — Z gramatyki Samolewicza powtórzono i uzupełniono składnię przypadków; prozodya i metryka. Miesięcznie trzy zadania, dom. i szk. na przemian.

Język grecki: 5 godz. tyg. — Lektura: z Chrestomatyi Schenkla-Borzemskiego Cyr I. 2, 1--15. I. 3 i 4, 1—3, I. 5 1—2, VII. 2. Anab. I. 1 i 2. 1—4. I. 4, 11—19; 5 i 6. I. 7 i 8. III. 1—2. Memor. I. 1. 1–20. II. 3. Z Homera Iliady I. 1—250. Z gramatyki Kurcyusza-Samolewicza składnia od początku do przyimków; z ćwiczeń Schenkla odpowiednie ustępy. Co miesiąc zadanie szkolne lub domowe.

Język polski: 3 godz. tygodn. — Czytanie celniejszych ustępów z staropolskich pomników literatury w połączeniu z uwagami gramatycznymi; następnie czytanie połączone z wszechstronném objaśnieniem celniejszych ustępów z pisarzów złotego wieku literatury polskiéj podług przykładów i wzorów K. Mecherzyńskiego tom I., z uwzględnieniem biografii autorów i stanowiska tychże w literaturze. W całości z rozbiorem przeczytano: gawędę Wł. Syrokomli p. t. Kęs chleba i sielankę K. Brodzińskiego p. t. Wiesław. Uczenie się na pamięć niektórych ustępów. W każdém półroczu zadań 6.

Język ruski: 3 godz. tyg. — Deklinacya i konjugacya języka starosłowiańskiego i staroruskiego w połączeniu z ważniejszymi prawidłami głosowni i składni. Najdawniejsze pomniki języka staroruskiego zawarte w Chrestomatyi Ogonowskiego. Co miesiąc zadanie dom. lub szk. na przemian.

Język niemiecki: 4 godz. tyg. — Przeczytano z wypisów Jandaurka-Hamerskiego t. I. ustępów 40 ze stosownem objaśnieniem gramatyczném i rzeczowém. Ćwiczenia w opowiadaniu na podstawie ustępów czytanych i uczenie się na pamięć celniejszych ustępów. Co miesiąc dwa zadania, dom. lub szk.

Historya i geografia: 4 godz. tygodn. — Dzieje starożytne według Gindelego Markiewicza aż do Augusta; odpowiedne działy z geografii starożytnéj.

Matematyka: 4 godz. tyg. — Z arytmetyki według Mocnika-Bodyńskiego działania główne liczbami całkowitymi bezwzględnymi, pierwotne układy, cztéry działania ułamkami dziesiętny-

mi, działania liczbami algebraicznymi całkowitymi, podzielność liczb, największa wspólna miara i najmniejsza wspólna wielokrotna; ułamki zwykłe, zamiana ułamków zwykłych na dziesiętne i odwrotnie; działania przybliżonymi ułamkami dziesiętnymi; ułamki ciągłe, ich zamiana na zwykłe i odwrotnie i ich wartość przybliżona. — Z geometryi Mocnika-Staneckiego cała planimetrya. Częste zadania domowe, co miesiąc zadanie szkolne.

Historya naturalna: 2 godz. tyg. — W 1. pół. mineralogia według książki Łomnickiego, w 2. półr. botanika według książki Billa Łomnickiego.

VI. klasa.

Religia: 2 godziny tygodn. — Dogmatyka szczegółowa według X. Jachimowskiego dla obrz. łać., dla obrz. greck. według X. Pełesza.

Język łaciński: 6 godzin tygodn. — Lektura: Sall. Jugurtha Vergil. Aen. I. II. Z gramatyki Samolewicza powtórzono i uzupełniono naukę o użyciu i następstwie czasów aż do oratio obliqua. Ćwiczenia Jerzykowskiego oddz. II. — Miesięcznie dwa zadania, szkolne i domowe na przemian.

Język grecki: 5 godz. tygodn. — Lektura: Hom. Il. V., VIII., X. Odys. I., IV., V., VI., VII., VIII., IX. — Z gramatyki Kurcyusza składnia słowa do infinitivu; stosowne ćwiczenia z Schenkla. Zadanie co miesiąc szkolne i domowe.

Język polski: 3 godz. tygodn. — Czytanie, wszechstronne objaśnianie i opowiadanie celniejszych ustępów z pisarzów wieku XVII. i XVIII. podług Przykładów i wzorów K. Mecherzyńskiego tom I., z uwzględnieniem biografii autorów i stanowiska tychże w literaturze. W całości z rozbiorem przeczytano: Wł. Syrokomli starostę Kopanickiego i Ant. Malczewskiego „Maryą.“ Deklamacya. W każdém półroczu zadań 6.

Język ruski: 3 godz. tygodn. — Z gramatyki powtórzono naukę o formach i składni języka starosłowiańskiego staroruskiego. Z Chrestomatyi czyt. Ogonowskiego pomniki liter. z 12. w. p. n. V., VI., VII., VIII. i IX; w końcu przerobiono materyał z ustnéj literatury, zebrany w dotyczącéj książce przez Barwiń-

skiego t. I. Z historyi literatury pisanéj wzięto do pierwszéj połowy 18. wieku. Zadania jak w V. klasie.

Język niemiecki: 5 godzin tyg. — Przeczytano z wypisów Harwota t. I. ustępów 20 ze stosowném objaśnieniem gramatyczném i rzeczowém. Oprócz tego wzięto naukę o wierszowaniu i przeczytano komedyę Lessinga „Minna von Barnhelm.“ Zadania jak w V. klasie.

Historya i geografia: 3 godziny tygodn. — Według książki Gindelego-Markiewicza dzieje państwa rzymskiego od Augusta; dzieje średniowieczne z uwzględnieniem dotyczącej geografii.

Matematyka: 3 godz. tyg. — Dokończono naukę o proporcyach, wzięto potęgowanie, pierwiastkowanie, logarytmowanie i rozwiązanie zrównań oznaczonych pierwszego stopnia o jednéj niewiadoméj. Z geometryi stereometrya i trygonometrya aż do rozwiązania trójkątów prostokątnych włącznie. Książki i zadania jak w klasie V.

Historya naturalna: 2 godz. tyg. — Z Zoologii Schoedlera somatologia i zwierzęta ssące, ptaki, gady, ryby do pierwoszczaków włącznie.

VII. klasa.

Religia: 2 godziny tygodn. — Etyka katolicka podług książki X. Soleckiego dla obrz. łać., dla obrz. gr. podług Cybyka.

Język łaciński: 5 godz. tyg. — Lektura: z Vergilego Eneidy ks. VII. i X. Z Cycerona in Catilinam I., pro S. Roscio i Laelius de amicitia. Z gramatyki powtórzono naukę o składni i tłómaczono stosowne ćwiczenia z zadań Próchnickiego. Co 14 dni zadanie domowe lub szkolne na przemian, a co 2 miesiące wolne wypracowanie na podstawie lektury.

Język grecki: 4 godz. tyg. — Lektura: Demost. mowa olynt. I. i II. i Sofokles Filoktet. Z gramatyki wzięto do partykuł. Co miesiąc zadanie domowe i szkolne.

Język polski: 3 godz. tyg. — Z Wypisów Mecherzyńskiego przeczytano, objaśniano i opowiadano z tomu II. od str. 1—343. W całości przeczytano z literacko-estetycznymi objaśnieniami utwory: Wiesław, Marya, Konrad Wallenrod, Grażyna i z Pana Tadeusza ks. I.—VI. Celniejszych ustępów uczono się dosłownie

na pamięć. Z dziejów literatury Mecherzyńskiego wzięto część odpowiednią. — Zadania jak w klasie V.

Język ruski: 2 godz. tyg. — Czytano z wypisów Barwińskiego t. II. celniejsze ustępy autorów Kotlarewskiego, Artemowskiego, Kwitki, Szaszkiewicza, Głowackiego, Wagilewicza, Hrebinki, Kuchareaki Kostomarowa, Metlińskiego, Ustyanowicza, Mogilnickiego i Szewczenki, i objaśniano takowe pod względem historyczno-literackim i estetycznym. Czytano w całości: Маруся и Наталка Полтавка. Zadania jak w klasie V.

Język niemiecki: 4 godz. tyg. — Z wypisów Harwota t. II. przeczytano objaśniano i opowiadano ustępy: 2, 8, 9, 11, 12, 45, 51, 56, 93, 88, 15, 14, 17, 91, 90, 87, tudzież wzięto życiorys Göthego. Oprócz tego przeczytano poemat epiczny Göthego „Hermann und Dorothea,“ następnie dramat Göthego „Iphigienie auf Tauris.“ 7 zadań w półroczu, z tych 5 dom. 2 szkolne.

Historya i geografia: 3 godziny tygodn. — Według książki Gindelego Markiewicza dzieje nowożytne.

Matematyka: 3 godz. tygod. — Powtórzono teoryą zrównań, rozwiązanie zrównań oznaczonych pierwszego stopnia o jednéj i kilku niewiadomych, rozwiązanie zrównań nieoznaczonych piewszego stopnia w liczbach całkowitych i dodatnich, zrównania oznaczone drugiego stopnia o jednéj niewiadoméj, szeregi arytmetyczne i geometryczne i sastosowanie tychże do rachunku procentu składanego. — Z geometryi cała trygonometrya; z analityki zrównania punktów, linij prostych, koła, elipsy, paraboli i hyperboli.

Fizyka: 3 godz. tyg. — Wstęp, ogólne własności ciał, ciepło, chemia, statyka i dynamika ciał stałych i ciepłych według ks. Soleckiego.

Logika: 2 godz. tygodn. — Logika elementarna według książki Kremera.

VIII. klasa.

Religia: 2 godz. tygodn. — Historya kościelna według X. Jachimowskiego dla obrz. łać., dla obrz gr. według książki Derflera, przełożonej przez B. I.

Język łaciński: 5 godz. tyg. — Lektura: Tacit. Germania ks. I. Horacego 20 od 1 epod., 2 satyry i 2 epist. Ćwiczenia według książki Próchnickiego. Zadania jak w kl. VII.

Język grecki: 5 godz. tyg. — Lektura: Sophocl. Edyp w Kolonie, Plat. Protagoras. Zadania jak w kl. VII.

Język polski: 3 godz. tygod. — Z Wypisów Dr. Mecherzyńskiego t. II. od str. 343 do końca. W całości przeczytano „Pana Tadeusza“ ks. 7—12, „Maryą Stuart,“ Jana Bieleckiego Balladynę, Zemstę Fredry z objaśnieniami literacko-estetycznymi. Historyą literatury Mecherzyńskiego powtórzono całą. Zadania jak w kl. V.

Język ruski: 2 godz. tygodn. — Czytano celniejsze ustępy z wypisów Barwińskiego t. III. autorów Hlibowa, Storożenki, Didyckiego, Marka Wowczka, Kulisza, Naumowicza, Ilnickiego, Szaraniewicza, Zharskiego, Fed'kowicza i Ogonowskiego. Zadania jak w kl. V.

Język niemiecki: 4 godz tygodn. — Przeczytano, rozebrano i opowiadano z ustępów prozaicznych w wypisach Sommera zawartych; 110, 135, 136, z poezyi 182. W całości przeczytano tragedyę Schillera: Jungfrau von Orleans i Wallenstein's Tod. Wzięto najgłówniejsze rzeczy z poetyki. Z dziejów literatury wzięto podług wypisów Sommera od początku aż do szkoły romantycznéj. Zadania jak w kl. VII.

Historya i statystyka: 4 godziny tygodn. — W 1. półr. historya państwa austryackiego, według Tomka-Markiewicza; w 2. półr. statystyka monarchii austryacko węgierskiej według Szaraniewicza.

Matematyka: 2 godz. tyg. — Powtórzenie, uporządkowanie i zastosowanie na przykładach całego przedmiotu nauki.

Fizyka: 3 godz. tygodn. — Hydrostatyka, aerostatyka, magnetyzm, elektryczność, nauka o ruchu drgającym, akustyka, optyka do interferencyi wyłącznie, podręcznik jak w VII.

Psychologia: 2 godz. tyg. — Psychologia empiryczna według książki Krügera-Sawczyńskiego.

Nauki nadobowiązkowe

dla uczniów bezpłatne.

1. Historya kraju rodzinnego w klasach III, IV., VI., VII. po jednej godzinie w tygodniu. Razem brało udział w tej nauce uczniów 142
2. Język francuski: 3 oddziały po 2 godziny tyg. Liczba uczniów 38
3. Kaligrafia: 2 godziny tygodn. Liczba uczniów . 39
4. Gimnastyka: 6 godz. tyg. w 6 odz. Liczba uczniów 247
5. Śpiew 4 godz. tygodn. Liczba uczniów. 67

Zmiany podręczników r. szkoln. 1884 zajdą:

1. gram. łać. Dr. Samolewicza postępuje do kl. III. i VII.
2. gram niem. Rebena i wypisy Schobera postąpią do kl. III.
3. geografia Bol. Baranowskiego i Dziedzickiego wstępuje do kl. III.

Tematy do wypracowań piśmiennych.

a) W języku polskim.

KLASA V. A.

1. Opisanie miejscowości, w któréj ostatnie przepędziłem wakacye.
2. Wyprawa Igora na Połowców.
3. Założenie akademii krakowskiéj i znaczenie jéj w wieku XV.
4. Grecya w okresie bohaterskim.
5. Panowanie i urządzenia Numy Pompiliusa w przeciwstawieniu do jego poprzednika. Według Liwiusa ks. I.
6. Jak obchodzono w Polsce Sobótkę w XVI. wieku? (Podług pieśni Swiętojańskiéj J. Kochanowskiego.)
7. Pochód Hannibala przez północną Italią i ważniejsze wypadki, poprzedzające bitwę nad jeziorem Trasymeńskiém.
8. Najechanie zamku i uwięzienie księżniczki Halszki Ostrogskiéj przez Dymitra księcia Sanguszkę.
9. Porównanie życia ludskiego z biegiem rzeki.
10. Przyczyny drugiéj secessyi w Rzymie.
11. Opisanie wioski, zwanéj Piecki-Małe, w któréj przebywał poeta Grochowski.
12. Niobe. Opowiadanie według Owidego.

Wasilkowski.

KLASA V. B.

1. Opisanie miejscowości, w któréj ostatnie przepędziłem wakacye.
2. Treść staroczeskiego poematu p. t. Czestmir i Własław.
3. Wynalazek sztuki drukarskiéj i zbawienne skutki tegoż.
4. Treść elegii Klemensa Janickiego, w któréj poeta opisuje przyjemności, doznane we Włoszech.
5. Cykl o Ozyrysie.
6. Skreslić przymioty Urszulki na podstawie Trenów J. Kochanowskiego.

7. Wykazać związek, w jakim pozostaje tren XIX Kochanowskiego do poprzedzających i podać treść tegoż.
8. Rozbiór myśli, zawartéj w słowach chóru: Odprawy posłów greckich Kochanowskiego: „By rozum był przy młodości“ i t. d.
9. Porównać zajęcie ucznia z pracą rolnika w czasie zasiewu i żniwa.
10. W jaki sposób, zdaniem Klonowicza, doszła ludzkość do wynalazku żeglugi? podług ustępu z Flisa.
11. Eforowie w Sparcie, a trybuni ludowi w Rzymie.
12. Treść gawędy Wł. Syrokomli p. t. „Kęs chleba.“

Wasilkowski.

KLASA VI.

1. Jakie korzyści odnosili Grecy ze swych igrzysk narodowych?
2. Wyjaśnić i uzasadnić przysłowie łacińskie: „Nulla virtus sine certamine.“
3. Wyjaśnić i uzasadnić następujący dwuwiersz M. Reja:
   „Bo co oczy widzą, wszystko z czasem minie,
   Jedna sława poczciwa, ta nigdy nie ginie.“
4. Jakie najważniejsze klęski dotknęły miasto Rzym od czasów jego założenia aż do cesarza Justyniana?
5. Jak przedstawia nam się charakter Jugurty wobec jego postępowania z synami króla Micypsy?
6. W jaki sposób uprawa roli przyczynia się do podniesienia oświaty narodów?
7. Początek i rozwój historyografii w Polsce do wieku XVII.
8. Podać treść poetycznéj powieści A. Malczewskiego p. t. „Marya.“
9. Przyczyny odrodzenia się i wzrostu piśmiennictwa polskiego w XVIII. w eku.
10. Rozbiór i treść satyry Ig. Krasickiego p. t. „Marnotrawstwo.“
11. Przygody Eneasza po opuszczeniu Sycylii do chwili spotkania się z Dydoną.

12. Wyjaśnić i uzasadnić następujące zdanie Horacego: „Quo semel est imbuta recens servabit odorem testa diu.“ (Czém garnek nawrze, tém skorupa trąci.)

Wasilkowski.

KLASA VII.

1. Dlaczego stawiamy Brodzińskiego na czele nowéj epoki?
2. Charakter miecznika w Maryi.
3. Malczewski bajronistą, jakie na to dowody?
4. Duma a ballada w różnicach i podobieństwach na podstawie rozebranych utworów Zaleskiego.
5. Miecz, słowo i pióro, trojaka broń człowieka, która z nich najpotężniejsza?
6. Demostenes jako obywatel.
7. Tok myśli „Ody do młodości.“
8. Charakterystyka Grażyny.
9. O czém śpiewa Wajdelota?
10. Charakterystyka Odysseja w tragedyi Sofoklesowéj „Filoktet“ (szkolne).
11. Jakie jest znaczenie wstępnych słów do I. księgi „Pana Tadeusza“?

Kozakiewicz.

KLASA VIII.

1. Szlachta zaściankowa, na podstawie Pana Tadeusza A. Mickiewicza.
2. O znaczeniu ciepła w gospodarstwie przyrody.
3. Tok myśli w 3. od. (I. księgi) Horacego.
4. Niewdzięczność bywa nieraz zapłatą ludzi, wykazać na kilku przykładach z historyi.
5. Zasługi Austryi w walce z Turkami w obronie cywilizacyi i chrześcijaństwa.
6. Charakter Maryi Stuart na podstawie lektury.
7. Rola Botwela w dram. Słowackiego p. n. Marya Stuart.
8. Znaczenie przypadku w tragedyi Słowackiego „Balladyna“.

9. O rozwoju dramatu polskiego w 2. połowie wieku 18. i na początku bieżącego stólecia.
10. Tylko wytrwałość prowadzi do celu.
11. Cześnik a Rejent w „Zemscie" Fredry.

Perfecki.

Temata z języka ruskiego.

Klasa V.

I. półrocze:

1. **Мысли и чувства ученика въ початку року школь-ного.** (z. dom.)
2. **Найважнѣйшй свôйства атмосфер. воздуха.** (z. szk.)
3. **Що пожиточнѣйше, желѣзо, чи золото?** (z. dom.)
4. **Описъ нôчного пожару** (z. szk.)
5. **Хосенъ зъ воды.** (z. dom.)
6. **Битва пôдъ Кунаксовъ и смерть Кира молодшого (пôсля Ксенофонта).** (z. szk.)

II. półrocze:

1. **Порôвнати пôдъ взглядомъ змѣсту и основнои мысли Лесинговй байки: „Зевсъ и кôнь" та „Зевсъ и вôвця".** (z. dom.)
2. **Анализа и перекладъ 4. уступу законодательного памятника „Правда руска."** (z. szk.)
3. **Описъ весны.** (z. dom.)
4. **Косовиця, т. е., якъ ôтбуваесея у насъ кôсьба.** (z. szk.)
5. **Чётыры вѣки роду людского (пôсля Овидого).**

Rużycki.

Klasa VI.

I. półrocze:

1. **Якъ карали на Руси въ XI вѣцѣ за убійство пôсля законодательнои книги: „Правда руска"** (z. dom.)-
2, **Чого учитъ Володимѣръ Мономахъ въ своимъ творѣ „Поученіе дѣтемъ"** (z. szk.) :

3. Ощадный и скупець (параледя характерôвъ) (z. dom.)
4. Ольга передъ крещеньемъ и по крещеню (на основѣ лѣт. Нестор.) (z. szk.)
5. Якій хосенъ приносятъ лѣсы. (z. dom.)
6. Характеръ словесности рускои въ XII. вѣку. (z. szk.)

II. półrocze.

1. Цензура у Римлянъ, еи початокъ и значѣнье. (z. dom.)
2. Анализа и перекладъ V. пѣсни „Слово о полку Игоревôмъ.“ (z. szk.)
3. Сѣйба и жниво, образъ житя людского. (z. dom.)
4. Характеръ словесности рускои въ вѣку XIV. (z. szk.)
5. Найдавнѣйшій поглядъ народа руского на актъ сотворѣня свѣта (на основѣ дотычнои коляды космогоничнои и объяснень учителя).

Ružycki.

Klasa VII.

1. Будучнôсть свою лѣпше не знати якъ знати.
2, Яку цѣль мавъ Квѣтка пишучи свою повѣсть „Маруся“?
3. Змѣсть VII. книги Виргиліевои Енеиды.
4. Наталка въ оперетѣ Котляревского а Галочка въ драмѣ Основяненка: „Щира любовь.“
5. Въ просвѣтѣ сила народу.
6. Хôдъ мыслій въ поемѣ М. Шашкевича „Побратимови.“
7. Политика Франціи пôдчасъ трійцятлѣтнои вôйны нѣмецкои.
8. Доказати правду слôвъ: кто рано встае, тому Богъ дае.
9. Описанье новени.
10. Хôдъ мыслій въ поемѣ Шевченка: „Ода до Основяненька.

Gruszkiewicz.

Klasa VIII.

1. Якій хосенъ маемо зъ товариского житя?
2. Основнй мысли въ поемѣ Шевченка: „Москалева Крыниця.“

3. И грошѝ нѝнащо, якъ розумъ ледащо.
4. Иванъ Котляревскій и Маркіянъ Шашкевичь, схôдность ихъ и рôжниця въ рускôй литературѣ.
5. Значенье каналу Суецкого для Европы.
6. Пояснити слова Кониского:

   „Чудно люде, на симъ свѣтѣ,
   Дивно все ведеся:
   Одно думаешь — гадаешь
   А друге складае ся“

7. Житье — дорога (порôвнанье).
8. Хôдъ мыслій въ одѣ Горація: carm. I. ad C. Cienium Maecenatem и перекладъ рускій.
9. Длячого рѣка Дунай найважнѣйшою есть для Австріи?
10. Застановленье ся надъ выборомъ стану.

Gruszkiewicz.

Tematy do wypracowań niemieckich.

V. klasa A.

1. Lessings Fabeln: „Zeus und das Pferd“ — „Zeus und das Schaf“ sind mit einander zu vergleichen. (Nach der Lectüre).
2. Ankunft des Aeneas und sein Wirken in Italien. (Nach Livius.)
3. Welche Folgen haben die Feuersbrünste für die Städte.
4. Inhaltsangabe der Ballade „Der Sänger“ von Goethe.
5. Herakles und Cacus. (Nach Livius.)
6. Kodrus Aufopferung für sein Vaterland. (Nach dem Schulunterrichte.)
7. Über den Nutzen des Eisens.
8. Inhaltsangabe des Gedichtes „Johanna Sebus“ von Goethe.
9. Der Freiheitskampf der Griechen bei Salamis 480. v. Chr.
10. Inhaltsangabe der Schillerschen Ballade: „Der Graf von Habsburg.“

11. Trasybul befreit Athen von der Herrschaft der dreissig Tyrannen.
12. Die Schlacht Hannibals am Trasimenischen See. (Nach Livius.)
13. Die wahre Freundschaft kann auch einen Tyrannen rühren. (Nach dem Gedichte „Die Bürgschaft“ von Schiller.)
14. Der Einfall der Gallier in Rom und deren Vertreibung durch Camillus. (Nach dem Schulunterrichte.)
15. Wohlthägige Wirkung des Wechsels der Jahreszeiten auf die Pflanzen.
16. Die Pest im Lager der Griechen. (Nach Hom. Ilias. I.)
17. Über das Schicksal des Sängers Arion nach dem Schlegelschen Gedichte.

Warchol.

Klasa V. B.

1. Cyrus des Jüngeren Rüstungen zum Feldzuge (nach Xenophon.)
2. Der Nutzen des Hundes.
3. Inhaltsangabe der Schiller'schen Ballade „Der Ring des Polykrates.“ (Schularbeit.)
4. Schilderung einer nächtlichen Feuersbrunst.
5. Über den Nutzen des Pferdes.
6. Eine Übersetzung aus dem Polnischen. (Schularbeit.)
7. Grundgedanke und Inhaltsangabe der Ballade „Der Sänger“ von Goethe.
8. Eine Übersetzung aus dem Polnischen. (Schularbeit.)
9. Nutzen des Wassers.
10. Eine Übersetzung aus dem Polnischen (Schularbeit.)
11. Grundgedanke und Inhaltsangabe der Goetheschen Ballade „Der Fischer.“
12. Eine Übersetzung aus dem Polnischen. (Schularbeit.)
13. Inhaltsangabe der Ballade „Der getreue Eckart“ von Goethe.
14. Eine Übersetzung aus dem Polnischen. (Schularbeit.)
15. Schilderung des Frühlings.

16. Eine Übersetzung aus dem Polnischen. (Schularbeit.)
17. Beschäftigung des Landmannes.
18. Eine Übersetzung aus dem Polnischen. (Schularbeit.)

Szajdzicki.

Klasa VI.

1. Inhaltsangabe der Bürger'schen Ballade „Das Lied vom braven Mann."
2. Der Strom, — ein Bild des menschlichen Lebens. (Eine Vergleichung.)
3. Folgen der Kreuzzüge.
4. Die Annehmlichkeiten des Winters.
5. Eine Übersetzung aus dem Polnischen. (Schularbeit.)
6. Inhaltsangabe des Gedichtes „Hektors Abschied" von Voss.
7. Eine Übersetzung aus dem Polnischen. (Schularbeit.)
8. Kurze Inhaltsangabe der Rede des Adherbal nach Sallust's Jugurtha Cap. 14.
9. Eine Übersetzung aus dem Polnischen. (Schularbeit.)
10. Inhaltsangabe des Gedichtes „Der Kaiser uud der Abt" von Bürger.
11. Eine Übersetzung aus dem Polnischen. (Schularbeit.)
12. Kurze Inhaltsangabe des Gedichtes „Der Zürichersee" von Klopstock.
13. Eine Übersetzung aus dem Polnischen. (Schularbeit.)
14. Vergleichung des städtischen Lebens mit dem ländlichen
15. Eine Übersetzung aus dem Polnischen. (Schularbeit.)
16. Gedankengang der Idylle „Der 70. Geburtstag" von Voss.
17. Eine Übersetzung aus dem Polnischen. (Schularbeit.)

Szajdzicki.

Klasa VII.

1. Das Geld ist ein guter Diener, aber ein böser Herr.
2. Wir sind dem Alter Achtung schuldig. (Auf Grundlage der gegeb. Disposition.)

3. Geringes ist die Wiege des Grossen.
4. Kurze Inhaltsangabe des 4. Gesanges aus Goethes „Hermann und Dorothea."
5. Worin hat die Anhänglichkeit des Menschen an die Heimat ihren Grund?
6. Trau', schau' wem.
7. Kurze Inhaltsangabe der Goethe'schen Novelle „Das Kind mit dem Löwen."
8. Die Unbekanntschaft mit der Zukunft ist besser, als die Kenntnis derselben.
9. Das Leben, eine Reise. (Vergleichung.)
10. Charakter Hermanns und Dorotheas nach Goethes gleichnamigem Epos.
11. Kurze Inhaltsangabe des ersten Aufzuges aus Goethes Drama „Iphigenie auf Tauris. (Schularbeit.)
12. Vortheilhafte Folgen der Buchdruckerkunst.
13. Über die Iphigenie bei Goethe. (Schularbeit.)

Szajdzicki.

Klasa VIII.

1. Über den Wert des Friedens.
2. „Von der Stirne heiss
   Rinnen muss der Schweiss,
   Soll das Werk den Meister loben;
   Doch der Segen kommt von oben." (Schillers Glocke)
4. Inwiefern ist die Zunge das wohlthätigste und verderblichste Glied des Menschen?
5. Wie kommt es, dass die Verdienste grosser Männer oft erst nach ihrem Tode anerkannt werden?
7. Charakteristik der hervorragendsten Personen (Oedipus, Theseus, Antigone, Kreon) aus der Sophokleischen Tragödie „*Οἰδίπους ἐπὶ Κολώνῳ.*"
7. Welche Umstände begünstigten das Aufblühen der deutschen Literatur im Mittelalter, und welche Richtungen der Poesie lassen sich in dieser Periode unterscheiden?

8. Gedankengang des Schiller'schen Gedichtes „Das Lied von der Glocke.“
9. Die Wurzeln der Bildung sind bitter, die Früchte aber süss.
10. Der Ehrgeiz, — eine Triebfeder zum Guten und zum Bösen.
11. Inhaltsangabe des zweiten Aufzuges aus Schillers Tragödie „Jungfrau von Orleans.“
12. Welche Bedeutung hat Ktopstock für die Entwickelung der deutschen Nationalliteratur? (Schularbeit) (auf Grundlage des Schulvortrags).

Szajdzicki.

V.

Środki naukowe.

A) Biblioteka dla nauczycieli: Zakupiono następujące dzieła w r. 1883.

Rebena, E. Wypisy niemieckie wyd. 3. przerob. przez Fr. Poppera. Kraków 1878. — Schobera Jana gramatyka języka niemieckiego do użytku młodzieży polskiej zastosowana przez E. Rebena przerobiona przez Fr. Poppera. Kraków 1878. — Samolewicza Zygmunta Dra, Przykłady do tłómaczenia z jęz. łacińskiego na polski i z polskiego na łaciński cz. II. na drugą klasę. Lwów 1881. — Jandaurek Julius. Deutsches Lesebuch für die 5. Klasse, herausg. v. E. Hamerski Lemberg 1880. — Harwot Georg. Deutsches Lehr u. Lesebuch für die Oberclassen höherer Schulen. Przemyśl 1882. (2 tomy). — Gindelego Ant. Prof. Dra. Dzieje powszechne dla wyższych klas szkół średnich przer. Michał Markiewicz. Rzeszów 1877—1879 (3 tomy). — Soleski J. Wykład nauki fizyki, podręcznik dla wyższych klas gimnazyów i szkół realnych Lwów 1883. — Lange Bilder. — Кипріянъ Иванъ. Партитура спѣвôвъ церковныхъ и свѣтскихъ. Львôвъ 1882. — Małecki Antoni, Biblia królowej Zofii. Lwów 1871. — Psałterz królowéj Małgorzaty wyd. staraniem St. Dunina Borkowskiego. Wiedeń 1834. — Wergilego Eneida przekładania Franciszka Wężyka. Kraków 1822. — Ciceros Reden pro lege Manilia und pro Archia poeta. Nach Dr. Ferdinand Schulz 2 Ausg. Padernborn 1879. — Ovids Metamorphosen für den Schulgebrauch ausgewählt und erklärt von L. Engelmann 2. Aufl. München 1879. — Schefler Herman Dr. Die magischen Figuren. Leipzig 1882 M. W. Götzingers deutsche Dichter 5. Aufl. Aarau 1876—1877. — Eitelberger Rud. von. Über Zeichenunterricht. Wien 1882. — Hugel Theod. Dr. Das Problem der magischen Systeme. Neustadt a. d. H. 1876. — Kalina Dr. Rozbiór krytyczny pieśni „Boga-

rodzico." Lwów 1880. — Dzieje literatury powszechnéj z illustracyami tom I. Dzieje literatury starożytnéj opr. przez J. A. Święcickiego, T. Krasnosielskiego, J. Radlińskiego etc. Warszawa 1880. — Tarnowski Stanisław Dr. Romans polski w początku XIX w. Kraków 1871. Lessings Werke. Stuttgart 1880. (6 tom.) — Domschke Professor. Methodische Anleitung zum Freihandzeichnen. Dresden-Blasewitz 1878. — Rosenkranz Karl. Göthe und seine Werke. 2. Aufl. Königsberg 1856. — Wspomnienia o Adamie Mickiewiczu, przez Alojzego Ligenzę Niewiarowicza. Lwów 1878. — Gallenkamp W. Algebraische Analysis und analytische Geometrie 2. Aufl. Iserlohn, 1880. — **Чалый М. К. Жизнь и произведенія Тараса Шевченка. Кіевъ 1882. — Украинская старина. Матеріялы для историіи украинской литературы и народного образованя Данилевского. Харкôвъ 1866. — Кропивніцкий М. Збірник творів. Кіев** 1882. — Zeitschrift f. oest. Gymnasien pro 1883. Aaus. Grudlage der Zoologie 4. Aufl. 2. Band. Marburg 1882. Mittheilungen der k. k. geographischen Gesellschaft in Wień XXV. B. Wien 1882. — **Збірникъ творівъ Іеремії Галки. Одесса** 1875. —

Otrzymano w darze 1.) od akademii umiej. w Wiedniu: Sitzungsberichte der Akademie der Wissenschaften Matematisch-naturwissenschaftliche Classe 1881. u. 1882. (12 zeszyt.) — 2.) od c. k. biblioteki un. we Wiedniu: Kętrzyński Wojciech: o ludności polskiéj w Prusiech niegdyś Krzyżackich Lwów 1882. — Stroka Henryk. Praktyczny przewodnik do udzielania początkowej nauki elementarza cz. I. Rzeszów 1881. — 3.) od nakładcy Tempskiego w Pradze: Sophoclis tragoediae ed. J. Kvičala et Car. Schenkl. Pragae MDCCCLXXXIII. — 4.) Od W. Ministerium oświecenia: Oesterreichische Geschichte für das Volk. Die letzten Habsburger v. Dr. A. Mayer Wien 1880 (2 tom). Der dreissigjährige Krieg v. A. Gindely. Prag 1882. (3 tomy). Oesterreich im Reformationsalter (1526—1617) v. Jel. Pazout u. Dr. Th. Tupetz. Wien 1879.

Do biblioteki dla młodzieży zakupiono w r. 1883. następujące dzieła: W języku polskim: Dzieła Henryka Rzewuskiego tomów 5. — Korzeniowskiego: Kollokacyą i Wędrówki oryginała. — Kraszewskiego: Ostatni z Siekierzyńskich. — Win. Pola: Pamiętniki B. Winnickiego, Pacholę Hetmańskie, Pieśń o ziemi naszéj i Pieśń o domu naszym. — Mickiewicza: Pan Tadeusz, w trzech egzem. — Ign. Chodzki: Obrazy litewskie i Podania litewskie. — Sew. Goszczyńskiego: Oda i Anna z Nabrzeża. — M. Góreckiéj: Wspomnienia o Adamie Mickiewiczu. — Kochanowskiego: szachy. — Ad. Pługa: Przyjaciele 16 tomików biblioteki dla młodzieży Hoffmana w przekładzie polskim. — W języku ruskim: **Оповѣданя Николая Гоголя; Цигани, драма Осипа Корженёвского въ** 5 **діяхъ; Гоголя Вечери на Хоуторі близь Диканьки; Повісті Гребінки и Шельменко наймитъ Квітки.** — W języku niemieckim: Hoffmanns Bibliothek, tomik 166—180, a nadto brakujące tomiki № 22, 65, 80, 85, 92, 129.

Gabinet fizyczny.

dano do naprawy:

1. Pompa powietrzna.
2. Machina elektryczna.
3. Waga hydrostatyczna.
4. Obręcz do machiny odśrodkowéj.
5. Krzesiwo pneumatyczne.
6. Lampa Berzeliusza.
7. Baterya Smeego.
8. Piszczałka stroikowa.
9. Most do wanny pneumatycznéj.
10. śrubki do deklinatorium i wirownicy.
11. Wzbrojacz.
12. Młotek Neefa.
13. Rączki do przyrządu influencyjnego i doświadczeń fizyologicznych.

14. Korbka do krążka stroboskopicznego.
15. Słupki przy machinie Holza.
16. Model machiny parowej.

D) Gabinet hist. naturalnéj.

Do gabinetu przyrodniczego sprawiono: okazy wypchane: canis vulpes, mustela erminea, aquila fulva, strix flammea, alcedo ispida, dalej model żołądka przeżuwacza i 12 modelów krystalograficznych szklannych z osiami.

E) Do nauki rysunków przybyło:

1. Jedenaście sztuk stylizowanych liści i kwiecia.
2. Popiersie kobiety z Luki della Robia.
3. Dwie głowy męzkie w płaskorzeźbie z XVI. wieku.
4. Głowa starca z przyrządem do zmiany położenia.
5. Ornament w płaskorzeźbie.
6. Gzyms z Kyma i astragalem.
7. Czara grecka i amfora.

Dla nauki gimnastyki zakupiono 20 par ciężarków i 30 lasek. Nadto dla biblioteki przerobiono 9 szaf zaszklonych.

Fundusze na zbiory naukowe.

1. Wpisowe wynosiło .	214	złr.	20 cnt.
2. Datki na zbiory naukowe .	396	„	— „
3. Za duplikaty świadectw .	29	„	— „
Razem . . .	639	złr.	20 cnt.

Jednorazowa dotacya rządowa na sprzęty szk.	300	złr.
„ „ „ na sprz. gimnas.	30	„
„ „ „ na uporz. biblioteki	30	„
Razem	360	złr.

VI. ZAPISKI STATYSTYCZNE.

a) Liczba uczniów.

W klasie	Liczba wpisanych w katalogi	Z końcem II. półrocza: publicznych	prywatnych	razem	Klasyfikacya przy końcu roku szkolnego (uczniów publicznych): celując.	I. stopień	poprawić może	II stop.	III. stop.	w ciągu r. wystąp.	nieklasyfikowano
I. a)	34	29		29	2	18	5	4		5	
I. b)	38	34		34	4	15	10	5		4	
II. a)	36	31	1	32	2	16	8	3	2	4	
II. b)	36	33	1	34	3	20	5	5		2	
III.	52	44		44	1	25	9	5	4	8	
IV.	55	53	1	54	7	30	12	2	2	1	
V. a)	27	22		22	2	15	5			5	
V. b)	29	24	1	25	1	11	9	1	1	4	1
VI.	35	31	1	32	4	19	7	1		3	
VII.	25	23		23	4	15	4			2	
VIII.	30	29		29	5	19		5		1	
Uczniów prywatnych							4	1			
Razem	397	353	5	358	35	207	75	31	9	39	1

b.) Wiek uczniów klasy I. i VIII.

W kl. I. lat 11 miało 9
„ 12 „ 19
„ 13 „ 20
„ 14 „ 8
„ 15 „ 5
„ 16 „ 2
Razem 63

W kl. VIII. lat 17 miało 1
„ 18 „ 4
„ 19 „ 6
„ 20 „ 9
„ 21 „ 4
„ 22 „ 2
„ 23 „ 2
„ 27 „ 1
Razem 29

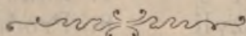
c.) Co do języka rodzimego było:

Polaków . .	207
Rusinów . .	131
Niemców . .	20
Razem .	358

d.) Co do religii lub obrządku:

Obrz. łać. .	181
Obrz. greck.	131
Obrz. orm. .	5
Wyzn. mojż.	41
Razem .	358

e.) Opłata szk. w r. 1883. wynosiła . . . 2849 złr.
Z końcem r. szk. było płacących całą . 162
„ połowę . 2
uwolnionych . 194
Stypendya pobierało uczniów 10
Kwota stypendyów wynosiła 747 złr., 75 ct. w. a.

VII.

Lokacye uczniów publicznych

z II. półrocza roku szk. 1883.

Klasa I. a.

Stopień celujący:

1. Słoniewski Mieczysław
2. Grochowski Mieczysław

Stopień pierwszy:

3. Grochowski Gustaw
4. Dronowicz Mikołaj
5. Hlibowicki Auxenty
6. Kriegsmann Nuchim
7. Knihynicki Bazyl
8. Głowacki Władysław
9. Hlebowicki Cypryan
10. Dobrzański Włodzimierz
11. Kajper Adolf
12. Grabowski Jan
13. Czajkowski Kazimierz
14. Hryhorczuk Aleksander
15. Sokol Bronisław
16. Załuczkowski Franciszek
17. Gregorowicz Tadeusz
18. Frenkel Lipa
19. Podłuski Włodzimierz
20. Hawran Jan.

Stopień drugi otrzymało uczniów . . . 4

Przypuszczono do examinu poprawczego 5

Klasa I. b.

Stopień celujący:

1. Szczerbatiuk Bazyli
2. Szefer Mieczysław
3. Łukawiecki Zenon
4. Żurawski Włodzimierz.

Stopień pierwszy:

5. Rawluk Bazyli
6. Schauder Samuel
7. Bąkowski Waleryan
8. Prodan Michał
9. Perfecki Zenobiusz
10. Rojewski Klemens
11. Oster Josel
12. Kiernicki Michał
13. Szwed Mikołaj
14. Filipów Mikołaj
15. Drozdowski Jan

16. Blaschke Ignacy
17. Łubkowski Bronisław
18. Tworowski Jan
19. Segenreich Mojżesz

Stopień drugi
otrzymało 5

Przypuszczono do examinu poprawczego 10

Klasa II. a.

Stopień celujący:

1. Cięglewicz Bronisław
2. Baryczko Michał.

Stopień pierwszy:

3. Arkusiewicz Stanisław
4. Moskal Józef
5. Martini Otto
6. Kokurewicz Bronisław
7. Kieta Bronisław
8. Hulles Salamon
9. Krasicki Włodzimierz
10. Rudnicki Antoni
11. Żurakowski Alexander
12. Michałowski Ludwik
13. Trzciński Ignacy
14. Rządziński Leopold
15. Wojciechowski Felix
16. Czernik Maryan
17. Łukaszewicz Dymitr
18. Rebhun Rubin.

Stopień drugi:
otrzymało 3

Stopień trzeci
otrzymało 2

Przypuszczono do examinu poprawczego 8

Klasa II. b.

Stopień celujący:

1. Grabowieński Filaret
2. Bartz Antoni
3. Zajączkowski Mikołaj.

Stopień pierwszy:

4. Demiańczuk Bazyli
5. Huber Maxymilian
6. Dudyk Emil
7. Herrmann Emanuel
8. Godt Mortko
9. Dawidowicz Hieronim
10. Kessler August
11. Friedmann Mojżesz
12. Fediuk Jan
13. Łukawiecki Eugeniusz
14. Büschel Bernhard
15. Pleszkan Eliasz
16. Sęk Maryan
17. Maxymowicz Dymitr
18. Bordziński Aleksander
19. Slucker Bernhard

20. Wirski Maryan
21. Puchalski Wojciech
22. Proskurnicki Anatol
23. Teodorowicz Leon.

Stopień drugi
otrzymało 5
Przypuszczono do examinu poprawczego . . . . 5.

Klasa III.

Stopień celujący:

1. Szachnowicz Jędrzéj.

Stopień pierwszy:

2. Doliński Władysław
3. Tworowski Ignacy
4. Czerniatowicz Karol
5. Wieligórski Maciéj
6. Dziubanowski Eugeniusz
7. Zetterbaum Mordko
8. Drohomirecki Stefan
9. Koppelmann Schulim
10. Lewicki Teodor
11. Woycikiewicz Maryan
12. Pyrzanowski Bolesław
13. Kawecki Alfred
14. Kejwan Mikołaj
15. Ambroziewicz Witold
16. Dudczuk Dymitr
17. Hawrysz Józef
18. Goszowatiuk Antoni
19. Repka Maryan
20. Rutkowski Bolesław
21. Ellenberg Izak
22. Wieselberg Chaim
23. Samborski Jan
24. Andrzejowski Stanisław
25. Winter Zygmunt
26. Stekiewicz Emil

Stopień drugi:
otrzymało 5

Stopień trzeci
otrzymało 4

Przypuszczono do examinu poprawczego 9

Klasa IV.

Stopień celujący:

1. Proskurnicki Michał
2. Nowicki Bazyli
3. Schorr Samuel
4. Gottfried Rudolf
5. Zlepko Klemens
6. Budzianowski Ignacy
7. Płeszkan Jan

Stopień pierwszy:

8. Peczerski Tomasz
9. Dobrzański Adryan
10. Siwiński Michał
11. Doliński Dymitr

12. Puzyna Roman
13. Bilski Wiktor
14. Newestiuk Jakób
15. Puzyna Tadeusz
16. Tkacz Michał
17. Kasparek Jan
18. Baczyński Jan
19. Krokoszyński Kazim.
20. Dąbczewski Bohdan
21. Thader Otmar
22. Rosner Kazimiérz
23. Romanowski Mieczysław
24. Lichtenstein Henryk
25. Wesołowski Włodzimiérz
26. Ładziński Julian
27. Łukasiewicz Hipolit
28. Hlebowicki Sofron
29. Agopsowicz Grzegorz
30. Bilinkiewicz Marceli
31. Popiel Tadeusz
32. Stępień Antoni
33. Szwed Antoni
34. Pechnik Ubald
35. Kulczycki Włodzimiérz
36. Pidłeśniuk Bazyli
37. Rusin Michał.

Stopień drugi

otrzymało 2

Stopień trzeci

otrzymało 2

Przypuszczono do examinu poprawczego 12

Klasa V. a.

Stopień celujący:

1. Rybczuk Prokop
2. Ciesielski Roman.

Stopień pierwszy:

3. Lubowiecki Stanisław
4. Gottlieb Jędrzéj
5. Reisberg Jakób
6. Hładij Emilian
7. Kruszelnicki Stefan
8. Heller Maxymilian
9. Grabski Józef
10. Liebhart Gustaw
11. Jawecki Konstanty
12. Szeparowicz Eugeniusz
13. Hryhorczuk Eliasz
14. Rusin Aleksander
15. Kurzer Edmund
16. Geller Wolf
17. Bursa Stanisław.

Przypuszczono do examinu poprawczégo 5

Klasa V. b.

Stopień celujący:

1. Sanojca Józef

Stopień pierwszy:

2. Pieściorowski Szczęsny

3. Vincenz Jan
4. Skolski Mikołaj
5. Pfiffer Szymon
6. Spritzer Adolf
7. Pliszewski Jan
8. Jarosiewicz Jarosław
9. Pizar Władysław
10. Waller Leib
11. Szczepański Stanisław
12. Orobkiewicz Jan.

Stopień drugi otrzymało 1

Stopień trzeci otrzymało 1

Przypuszczono do examinu poprawczego 9

Klasa VI.

Stopień celujący:

1. Stępień Włodzimierz
2. Malarski Szczęsny
3. Dylski Ludwik
4. Pfiffer Chajem.

Stopień pierwszy:

5. Wesołowski Emil
6. Marcinkiewicz Stanisław
7. Hlebowicki Teofil
8. Gyurkovich Leon
9. Jurkiewicz Stanisław
10. Janelli Antoni
11. Hułejczuk Onufry
12. Kulczycki Maryan
13. Nawrocki Aleksy
14. Czarkowski Józef
15. Pasiecznicki Eugeniusz
16. Krajczycki Kazimierz
17. Stetkiewicz Jan
18. Przybyłowski Władysław
19. Sawicki Karol
20. Bojarski Emil
21. Gawański Seweryn
22. Rudnicki Roman
23. Aleksandrowicz Walery.

Stopień drugi: otrzymało 1

Przypuszczono do examinu poprawczego 7

Klasa VII.

Stopień celujący:

1. Nowakowski Filip
2. Matejkow Teodor
3. Dudyk Julian
4. Kiesler Szymon.

Stopień pierwszy:

5. Młodzianowski Stanisław
6. Zaleski Bolesław
7. Andrejko Dymitr
8. Młodzianowski Józef

Addenda et corrigenda.

Pag. 8 v. 17. et p. 26 v. 9 ab imo lege: divinare
„ 8 „ 4. „ „ „ si, pro: is
„ 9 „ 9. „ „ „ immo
„ 10 „ 4. „ „ „ λεχέων
„ 10 „ 14. et p. 28 v. 14 a s. l. concinnator
„ 23 „ 9. a sup. „ debet
„ 23 „ 19. „ „ „in" del. lege „hi"
„ 23 „ 10. ab i. lege: intrusa
„ 24 „ 5. a sup. lege: ,ne
„ 25 „ 2. „ „ agit.
„ 25 „ 18 „ „ introducatur

9. Rittigstein Maksymilian
10. Trylowski Grzegorz
11. Sennensieb Markus
12. Theodorowicz Jan
13. Liebhart Emeryk
14. Michalewicz Antoni
15. Hołyński Jan
16. Błoch Franciszek
17. Rusin Włodzimierz
18. Werhanowski Bronisław
19. Mołczkowski Leonidas.

Przypuszczono do examinu poprawczego 4

Klasa VIII.

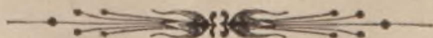
Stopień celujący:

1. Czerniatowicz Józef
2. Chomin Hipolit
3. Rudnicki Nestor
4. Resch Mojżesz
5. Czechowicz Władysław

Stopień pierwszy:

6. Lisowski Jan
7. Rath Dawid
8. Szmerykowski Eustachy
9. Curkowski Julian
10. Daniłowicz Eugeniusz
11. Wieselberg Simche
12. Hulles Jakób
13. Bocheński Edmund
14. Kratochwil Józef
15. Iwanicki Kazimierz
16. Bilinkiewicz Emil
17. Łukaszewicz Mikołaj
18. Terlecki Atanazy
19. Lachs Jakób
20. Wojcikiewicz Kazimierz
21. Święcicki Włodzimierz
22. Osadca Aleksander
23. Kraśnicki Kazimierz
24. Kropaczek Władysław.

Stopień drugi otrzymało 5

Ogłoszenie

dotyczące następnego roku szkolnego 1884.

Wpisy odbędą się 29. 30. i 31. sierpnia w kancelaryi gimnazyalnej od 8—12 przed i od 3—6 po południu. Późniejsze zgłaszanie się napotyka na trudności.

Wpisujący się uczeń ma przynieść z sobą należycie wypełnione nacyonale, świadectwo z ostatniego półrocza i datek na środki naukowe w kwocie 1 złr. a. w. Uczniowie nowo wstępujący do zakładu mają oprócz tego przedłożyć metrykę chrztu lub urodzenia i uiścić taksę wstępną w kwocie 2 złr. 10 cnt. w. a.

Uczniowie zapisujący się do I. klasy obowiązani są do examinu wstępnego z religii, jęz. polskiego, niemieckiego, arytmetyki. Miarę wiedzy stanowią wymagania IV. klasy szkoły ludowéj. Uczniowie nieprzyjęci do zakładu otrzymają z powrotem uiszczone taksy.

Examina poprawcze odbędą się dnia 2. września. Uczniowie, którzy się do examinu w tym dniu nie zgłoszą, otrzymają stopień ogólny drugi.

Opłatę szkolną należy złożyć w I. półroczu najdalej do końca września, w II-giem do końca lutego w kwocie 7 złr. w. a. za każde półrocze.

Оповѣщенье

на слѣдуючій рôкъ шкôльный 1884.

Вписы ôтбувати ся будутъ 29., 30. и 31. серпня въ канцеляріи гимназіяльнôй ôтъ 8—11 передъ и ôтъ 3—6 по полудни. Пôзнѣйше сголошенье сполучене съ трудностію.

Вписуючій ся ученикъ мае принести съ собою точно выповнене національе, свѣдоцтво зъ остатного пôвроку и датокъ на средства науковî въ илькости 1 зр. в. а. Ученики ново вступаючî до заведеня мають крôмъ того предложити метрику крещеня або уродженя и заплатити таксу вступну въ илькости 2 зр. 10 кр. в. а.

Ученики записуючî ся до першои клясы обовязанî суть зложити испытъ вступный зъ религіи, языка польского, нѣмецкого, аритметики, Мѣру вѣдомости становлятъ вымоги четвертои клясы школы народнои. Ученики непринятî до заведеня дôстануть назадъ заплаченî таксы. Испиты поправчî ôтбудутъ ся 2. вересня. Ученики, котрî въ тôмъ дни не зголосятъ ся дôстануть загальну другу клясу.

Оплату шкôльну належитъ зложити въ першôмъ пôвроку найдальше до кôнця вересня, въ другôмъ до кôнця лютого въ илькости 7 злр. в. а. за кождый пôврôкъ.

pag 17. v. 19 ab imo l. artificiose
„ 23. „ 18 a s. del. caedem lege: eaedem.